การส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

The promotion of local intellectuals under the Project of : Thai Culture - The Link of Community under the Strong Thai Action Plan 2012 in 5 Southern border provinces

فروجيق سوكوڠن منيڠكتكن فريستاسي كورو كسنين تمفتن فد رنچاڠن كبوديأن تهاي مڠهوبوڠي مشاركة تمفتن دباوه اوروسن فروجيق نكارا تهاي قواة فركاس 2555 دالم كاواسن 5 ولاية سلاتن تهاي

อำเภอยะหริ่ง

Yaring/ يأريڠ

สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปัตตานี
Pattani Provincial Culture Office
بدان جباتن كبودايأن فطاني

คำนำ

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัยภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านภาษา ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านศิลปะพื้นถิ่น เป็นต้น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนไทย ในอดีตที่ผ่านมาจะเป็นการบอกเล่าเรื่องราว พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์มากกว่าการถ่ายทอดโดยลายลักษณ์อักษร และถึงแม้ว่าการถ่ายทอดด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะการอรรถรสมากกว่า แต่การถ่ายทอดโดยผ่านลายลักษณ์อักษรนั้น จะทำให้เนื้อหาสาระยังคงอยู่มากกว่า และแพร่หลายมากกว่า ดังนั้น จึงทำให้ภูมิปัญญาต่าง ๆ ของคนไทยที่มีมาแต่อดีตสูญหายไปพร้อมกับครูภูมิปัญญาเป็นจำนวนมาก

เพื่อเป็นการส่งเสริมการถ่ายทอดของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกสาขาทุกตำบลมิให้สูญหายไป สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม จึงจัดให้มีการส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น

และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปจะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไป

สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอยะหริ่ง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	
- ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
- สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒
- ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒
- ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
ข้อมูลทั่วไปของอำเภอยะหริ่ง	๔
- วิสัยทัศน์	๔
- ประวัติความเป็นมา	๔
- อาณาเขตและที่ตั้ง	๕
- การปกครอง	๕
- ประชากร และครัวเรือน	๕
- การนับถือศาสนา	๕
- การประกอบอาชีพ	๕
- สถานที่สำคัญ / แหล่งท่องเที่ยว	๖
ข้อมูลทั่วไปของตำบล	
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบางปู	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๗
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๘
- การทำกรงนกนกกรงหัวจุก	๘
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๙
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลยามู	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๐
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๑
- การทำจักสาน	๑๑
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๒
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองแรต (1)	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๓
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๔

- การทำขนมหัวล้าน ๑๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๕

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองแรต (2)
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๖
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๖
- การจักสานกระด้ง ๑๗
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๘

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลปียามุมัง
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๙
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๙
- การทำข้าวต้ม (ตูปะ) ๒๐
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๑

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตาแกะ
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๒
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๓
- นวดแผนโบราณ ๒๓
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๕

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลราตาปันยัง (1)
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๖
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๖
- การทำตู้ ๒๘
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒๙

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลราตาปันยัง (2)
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๐
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๑
- การทำกรงนก นกกรงหัวจุก ๓๒
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๒

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตะโละ
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๓
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๓
- การทำไม้กวาดก้านมะพร้าว ๓๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๕

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตันหยงดาลอ
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๖
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๗
- การทำปักจักร ๓๘

- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓๕
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลมะนังยง (1)
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๐
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๐
- การทำวงกบประตูหน้าต่าง ๔๑
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๒
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลมะนังยง (2)
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๓
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๓
- การเย็บผ้าคลุมผม (ฮิญาบ) ๔๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๕
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตาลีอายร์
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๖
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๗
- การทำขนมกงหรือขนมกงเกวียน ๔๗
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๘
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลราปุลากง
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๙
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔๙
- การทำกรงนกหัวจุก ๕๑
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๒
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตันหยงจึงงา
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๓
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๓
- การทำไซดักกุ้ง ๕๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๕
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตอหลัง
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๖
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๖
- การนวด ๕๗
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๘
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบาโลย
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๙
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕๙
- การทำเครื่องประดิษฐ์จักสาน (ถังน้ำใบกระตอก) ๖๐
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖๑

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลตะโละกาโปร์
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖๒
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖๓
- การทำกรงนกนกทรงหัวจุก ๖๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖๕
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลแหลมโพธิ์
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖๖
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖๗
- การทำกรงนกนกกรงหัวจุก ๖๙
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๐
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลจะรัง
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๑
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๑
- การทำตะกร้า ๗๒
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๓
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลสาบัน
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๔
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๔
- กรงนกกรงหัวจุก ๗๕
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗๕

บรรณานุกรม ๗๗
คณะผู้จัดทำ ๗๘
ภาคภาษาอังกฤษ ๗๙-๑๕๔
ภาคภาษามลายู ๑๕๕-๒๓๐

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน เรียนรู้มาจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง หรือผู้ที่มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่างๆ ความรู้เหล่านี้สอนให้เด็กเคารพผู้ใหญ่ มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ และผู้มีพระคุณมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันข้าวของของตนให้แก่ผู้อื่น ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีคุณธรรมสอนให้คนเป็นคนดี สอนให้คนเคารพธรรมชาติ รู้จักพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยไม่ทำลาย ให้เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์และคนที่ล่วงลับไปแล้ว

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมซึ่งสอดคล้อง กับวิธีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิธีดั้งเดิม ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งออกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากินการอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุล ที่เคารพกันและกัน ไม่ทำลายกัน ทำให้ทุกฝ่ายทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำคอยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และทำโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่า เขา ข้าว แดด ลม ฝน โลก และจักวาล ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว

ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้เรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับปลา การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้าทอเสื่อ การสานตะกร้า และเครื่องใช้ด้วยไม้ไผ่ ด้วยหวาย การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเครื่องมือทางการเกษตร นอกจากนั้น ยังมีศิลปะดนตรี การฟ้อนรำ และการละเล่นต่างๆ การรักษาโรคด้วยวิธีต่างๆ เช่น การใช้ยาสมุนไพร การนวดเป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ และถ่ายทอดมาให้เรามีวิธีการหลายอย่างที่ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบันด้วย คือ

การอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงามไว้

การฟื้นฟู คือ การรื้นฟื้นสิ่งที่ดีงามที่หายไป เลิกไป หรือกำลังจะเลิกให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่น รื้อฟื้นดนตรีไทย

การประยุกต์ คือ การปรับ หรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เช่นการใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ประสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำพิธีบวชต้นไม้เพื่อให้คนร่วมมือกันอนุรักษ์ป่า

การสร้างใหม่ คือ การค้นคิดใหม่ที่สำหรับพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม เช่น การประดิษฐ์โปงลาง การคิดโครงงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญญาของชุมชน โดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกัน เช่น การสร้างธนาคารข้าว ธนาคารโคกระบือ การรวมกลุ่มแม่บ้าน เยาวชน เพื่อทำกิจกรรมกันอย่างมีระบบมากขึ้น

สาขาของปัญญาท้องถิ่น

๑. ภูมิปัญญาด้านอาหาร มีความสามารถในการเลือกสรรค์ ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารพื้นถิ่น ให้มีรสชาติแบบดั้งเดิมหรือเหมาะสมกับสภาวการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าได้

๒. ด้านการแต่งกาย มีความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์งานด้านการแต่งกายในรูปแบบของเครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่นนั้นๆ เสื้อผ้า เครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธ์นั้นๆ

๓. ด้านที่อยู่อาศัย / สถาปัตยกรรม ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านการส่งเสริม การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาบ้าน อาคาร ในพื้นที่นั้นๆ ให้รักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

๔. ด้านความเชื่อ / ประเพณี เป็นวิถีแห่งชวามเชื่อและศรัทธาของกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น มีความ สามารถประยุกต์และปรับใช้ปรัชญาความเชื่อ / ประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจสังคมอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การจัดงานบุญประเพณีในเทศกาลสำคัญของชุมชนท้องถิ่น ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่งดงามและมีคุณค่าต่อผู้คนในท้องถิ่น

๕. ด้านภาษาและวรรณกรรม การใช้ภาษาถิ่นในชุมชน เป็นเสน่ห์และเป็นการสืบสานให้ภาษาถิ่นนั้นๆ ให้คงอยู่คู่กับชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นของกลุ่มผู้ประกอบการและผู้คนในชุมชน

๖. ด้านแพทย์แผนไทย ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร นวดแผนโบราณ ฯลฯ

๗. ด้านอาชีพ ความสามารถในการส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านอาชีพของชุมชนท้องถิ่นที่มีแต่ดั้งเดิม เช่น งานช่างฝีมือพื้นบ้าน เป็นการพัฒนาต่อยอดอาชีพของท้องถิ่นด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าและเพิ่มมูลค่า

๘. ด้านศิลปกรรม ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ ดีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ เป็นต้น

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
๒. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
๔. เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
๕. เป็นแกนหลักหรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
๖. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
๗. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
๘. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
๙. มีบูรณาการสูง
๑๐. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง

๑๑. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชนได้

๒. ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรรโลงชีวิตและวิถีชุมชน ให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล

๓. ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย

ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอยะหริ่ง

คำขวัญของอำเภอยะหริ่ง

"แดนประมง ดงน้ำตาล บ้านเมืองเก่า นกเขาดี มีหาดสวย รวยป่าชายเลน"

วิสัยทัศน์อำเภอยะหริ่ง

"ดินแดนแห่งสันติสุขและเมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรมประจำใจ ขจัดภัยยาเสพติด ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง"

ประวัติความเป็นมา

"อำเภอยะหริ่ง" มีที่มาจากชื่อหมู่บ้าน ชื่อบ้านยือริง (ปัจจุบันคือบ้านยือริง หมู่ที่ ๔ ตำบลตันหยงดาลอ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี) ใกล้กับคลองยามูตอนบน อยู่ในการปกครองของเมืองปัตตานี และอยู่ในบังคับบัญชาของผู้สำเร็จราชการเมืองนครศรีธรรมราช

คำว่า "ยะหริ่ง" เริ่มปรากฏในประวัติศาสตร์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกสมัยกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ซึ่งในสมัยนั้น ประมาณ ร.ศ.๑๑

ต่อมา "พระยาเมืองยะหริ่ง" (พ่าย) ได้ย้ายที่ว่าราชการไปตั้งที่ "บ้านยามู" (ริมคลองยามูในปัจจุบัน) นับเป็นผู้ก่อตั้ง "เมืองยะหริ่ง" ขึ้นและมีเจ้าเมืองผลัดเปลี่ยนปกครองเมืองยะหริ่งสืบมา

ในปี ๒๔๔๕ ได้ยุบจาก ๗ หัวเมือง เหลือ ๔ หัวเมือง ได้แก่

๑ ปัตตานี รวมเมืองปัตตานี หนองจิก และยะหริ่ง

๒ ยะลา รวมเมืองยะลา รามัน

๓ นราธิวาส รวมเมืองระแงะ และบางนรา

๔. สายบุรี ให้คงอยู่ตามเดิม (ต่อมาในพ.ศ. ๒๔๗๕ ให้ยุบสายบุรี เป็นอำเภอตะลุบันขึ้นอยู่กับจังหวัดปัตตานี)

ต้น ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๕) เป็นสมัยมณฑล-เทศาภิบาล โปรดเกล้าให้ยุบเมืองยะหริ่งแล้วตั้งเป็นอำเภอ เรียกว่า "อำเภอยามู" โดยถือเอาชื่อหมู่บ้าน/ลำคลองท้องที่ที่ตั้งอำเภอเป็นหลักขนานนามเป็นชื่ออำเภอ และขึ้นกับเมืองปัตตานี จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๑ ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอใหม่ เป็น "อำเภอยะหริ่ง" อยู่ในการปกครองของจังหวัดปัตตานี จนถึงปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของอำเภอ

อำเภอยะหริ่ง เป็นหนึ่งใน ๑๒ อำเภอของจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดปัตตานี ระยะห่างจากตัวจังหวัดไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๘ ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม สภาพดินเหนียวปนทราย มีลำคลองยามูไหลผ่านใจกลางอำเภอ ซึ่งแม่น้ำยามู มีต้นน้ำอยู่ที่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ไหลผ่านอำเภอยะหริ่งออกสู่อ่าวไทยที่อ่าวบางปู อำเภอยะหริ่ง

อาณาเขตและที่ตั้ง

อำเภอยะหริ่งมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๒๐๔.๕๑ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ทะเลหลวงและอ่าวไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองปัตตานี และอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

การปกครอง

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๘ ตำบล ๘๑ หมู่บ้าน หากแบ่งตามลักษณะการพัฒนา จะมี ๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กับ ๓ เทศบาล (ทต.ยะหริ่ง, ทต.บางปู และ ทต.ตันหยง)

ประชากร และครัวเรือน

จากข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ณ เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๑,๙๘๑ ครัวเรือน

- ประชากรทั้งสิ้น ๖๑,๕๖๐ คน
- เป็นชาย ๓๐,๕๒๐ คน หญิง ๓๑,๐๔๐ คน

การนับถือศาสนา

ส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๕ นับถือศาสนาอิสลาม, ร้อยละ ๕ นับถือศาสนาพุทธ

การประกอบอาชีพและสภาพเศรษฐกิจ

- อาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรอง รับจ้าง, ทำประมงพื้นบ้าน
- รายได้เฉลี่ย/คน/ปี ของครัวเรือน ประมาณ ๓๔,๗๑๒ บาท/คน/ปี (จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน : จปฐ.ปี ๒๕๕๑)

สถานที่สำคัญ/แหล่งท่องเที่ยว

๑. หาดตะโละกาโปร์ อยู่ที่ หมู่ที่ ๑ บ้านปาตา ตำบลตะโละกาโปร์

๒. แหลมตาชี อยู่ที่ หมู่ที่ ๓ บ้านปาตาบูดี ตำบลแหลมโพธิ์

๓. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนยะหริ่ง อยู่ที่ หมู่ที่ ๑ บ้านปาตา ตำบลตะโละกาโปร์

๔. โบราณสถานที่สำคัญ คือ สุสานโต๊ะปาแย อยู่หมู่ที่ ๔ บ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์

๕. วังยะหริ่ง คือวังเก่าของเจ้าเมืองยะหริ่งสมัยการปกครอง ๗ หัวเมือง อยู่หมู่ที่ ๒ ในเขตเทศบาลยะหริ่ง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบางปู

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรงนกนกกรงหัวจุก

นกกรงหัวจุกที่เราๆท่านๆ นำมาแข่งขันประชันเสียงกันนั้น มีตำนานเล่าสืบต่อกันมา และมีหนังสือบางเล่มได้เขียนเอาไว้ว่าชนชาติแรกที่บ้า นกปรอดหัวจุกมา เลี้ยงคือชาวจีน เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๑๐ คนจีนได้นำนกปรอดหัวจุก มาเลี้ยงแทน นกโรบิ้น ที่คนจีนส่วนใหญ่นิยมนำมาใส่กรงพาเดินไปตามถนนหรือนั่งร้านกาแฟหรือไปหาเพื่อนๆที่รู้ใจและเลี้ยงนกเหมือนกัน และเจ้า นกโรบิ้น มักจะเป็นนกที่ตกใจง่ายและตื่นคน บางครั้งตกใจมากถึงขั้นช็อกตายคากรง ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ชาวจีนหันมาเลี้ยงนกปรอดหัวจุกหรือนกหัวจุกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

นกกรงหัวจุก มีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นในทวีปเอเชีย พบได้ ประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ส่วนใหญ่เราจะพบนกชนิดนี้ได้ทั่วทุกภาคของประเทศจุก ในแบบตีกัน ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๐ ทางจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการจัดให้มีการรวมกลุ่มผู้เลี้ยง นกกรงหัวจุก โดยจัดตั้งขึ้นเป็นชมรม ซึ่งทำให้ทุกวันนี้ มีชมรมต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมาย

กรุงเทพมหานคร ได้มีการเล่น นกกรงหัวจุก เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยมีกลุ่มคนทางภาคใต้นำกีฬาชนิดนี้ เข้ามาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก และได้จัดให้มีการแข่งขันเป็นครั้งแรกที่สวนจตุจักร และนับแต่นั้นมากระแสความนิยมแข่งขันประชันเสียงของ นกกรงหัวจุก ได้รับความนิยมสืบมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อนายแวอาแซ นามสกุลมูยา
วัน เดือน ปี เกิด ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๘ อายุ ๓๕ ปี
หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๒-๙๔๐๙-๐๐๐๑๑-๓๗-๖

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๕๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๖
อาชีพปัจจุบัน ช่างทำกรงนก

ประสบการณ์การทำงาน

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ตอนแรกได้เรียนรู้จากบรรพบุรุษและได้ฝึกหัดทำเริ่มแรกได้ทำการเลื่อยฉลุมือ หลังจากนั้นกิจการได้ขยายและเป็นที่รู้จักของชาวบ้านและได้เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มและได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่มีให้กับสมาชิกและเยาวชนที่สนใจ ต่อมาเมื่อกิจการเริ่มมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นก็ได้มีการของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี หลังจากนั้นได้มีการอนุมัติโครงการแล้ว ตอนนี้กลุ่มทำกรงนกมีวัสดุอุปกรณ์พอที่จะให้สมาชิกในกลุ่มได้ใช้อย่างทั่วถึงและตอนนี้กลุ่มทำกรงนกได้จดทะเบียนเป็นสินค้า (OTOP) แล้วส่วนสมาชิกในกลุ่มก็ได้พัฒนาฝีมือในการทำกรงนกเป็นขั้นๆ และได้สร้างผลงานให้กับกลุ่มทำกรงนกด้วย

การทำกรงนกนกกรงหัวจุก

วัสดุ / อุปกรณ์

๑. เครื่องพันไฟฟ้า	๒. เครื่องผ่าไม้	๓. เครื่องแท่งสว่าน	๔. เครื่องตัดองค์ศา
๕. ฉลุลายไฟฟ้า	๖. เครื่องกลึง	๗. สว่านไฟฟ้า	๘. ค้อนเล็ก,ไม้บรรทัด
๙. เหล็กฉาก,ตลับเมตร	๑๐. กาวร้อน,กาวลาเท็กซ์	๑๑. กระดาษทราย	๑๒. ยูรีเทน,แล็กเกอร์
๑๓. มีดแกะสลักไม้	๑๔. กบไฟฟ้า	๑๕. ลายต่าง ๆ	๑๖. เครื่องขัดไม้แบบรถถัง
๑๗. ไม้ท่อน	๑๘. เลื่อยฉลุมือ	๑๙. เครื่องเจียร	

การทำกรงนก นกกรงหัวจุก

กระบวนการ/วิธีการ

๑. สร้างแบบลายการทำกรงนกทำกรงนก จากนั้นผ่าไม้ตามแบบที่เราต้องการ แล้วเริ่มแกะตามแบบที่วาดไว้ และฉลุลายตามแบบ

๒. ประกอบกรงนกตามแบบ แล้วนำไม้มากลึงหัวกรงนกพร้อมติดตะขอ นำกรงนกที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยมาทาแลกเกอร์ เพื่อให้กรงนกมีความสวยงามและทนทานมากขึ้น

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ส่งเสริมการประกอบอาชีพครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. อนุรักษ์ศิลปะที่สืบทอดกันมาสู่รุ่นต่อรุ่น
๓. สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ กับเยาวชนผู้ที่สนใจในการทำกรงนกนกกรงหัวจุก
๔. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และควรสนับสนุนช่องทางการตลาด ที่เปิดกว้าง เพื่ออนุรักษ์ศิลปะเก่า ๆ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลยามู

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำจักสาน

การทำจักสานยุคแรก ๆ มนุษย์จะนำวัตถุดิบจากธรรมชาติเท่าที่จะหาได้ใกล้ตัวมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การน้ำใบไม้ กิ่งไม้ ต้นไม้ประเภทเถามาสานมาขัดเป็นรูปทรงง่าย ๆ เพื่อใช้เป็นภาชนะหรือมาสานขัดกันเป็นแผ่นเพื่อใช้สำหรับปูลาด รองนั่ง รองนอน ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นเครื่องจักสานที่มีความประณีต ในยุคต่อ ๆ มา เครื่องจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มนุษย์คิดวิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอดขัดและสานกันของวัสดุที่เป็นเส้นเป็นริ้ว โดยสร้างรูปทรงของสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ในการใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อศาสนาและวัสดุในท้องถิ่นนั้น ๆ

๑. การจัก คือ การนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือเป็นริ้วเพื่อความสะดวกในการสาน ลักษณะของการจักโดยทั่วไปนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของวัสดุแต่ละชนิดซึ่งจะมีวิธีการเฉพาะที่แตกต่างกันไป หรือบางครั้งการจักไม้ไผ่หรือหวายมักจะเรียกว่า ตอก ซึ่งการจักถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมวัสดุในการทำเครื่องจักสานขั้นแรก

๒. การสาน เป็นกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่นำวัสดุธรรมชาติมาทำประโยชน์โดยใช้ความคิดและฝีมือมนุษย์เป็นหลัก การสานลวดลายจะสานลายใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้สอย ซึ่งมีด้วยกัน ๓ วิธี คือ

- การสานด้วยวิธีสอดขัด
- การสานด้วยวิธีการสอดขัดด้วยเส้นทแยง
- การสานด้วยวิธีขดเป็นวง

๓. การถัก เป็นกระบวนการประกอบที่ช่วยให้การทำเครื่องจักสานสมบูรณ์ การถักเครื่องจักสาน เช่น การถักขอบของภาชนะจักสานไม้ไผ่ การถักหูภาชนะ เป็นต้น การถักส่วนมากจะเป็นการเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอก เช่น ขอบ ขา ปาก ก้น ของเครื่องจักสานและเป็นการเพิ่มความสวยงามไปด้วย

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางแมะแย นามสกุล อาลี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
หมายเลขบัตรประชาชน ๓-๙๔๐๙๐๐๔๔๙-๙๓-๑
วัน เดือน ปี เกิด - - ๒๔๙๐ อายุ ๖๔ ปี
ภูมิลำเนา (บ้านเกิด) ป่าหลวง
บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลยามู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๕๐
โทรศัพท์มือถือ ๐๘๔-๓๑๓๘๙๒๘

ประวัติชีวิตและผลงาน

๑. มีความเชี่ยวชาญภูมิปัญญา ด้านศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่น

ประสบการณ์การทำงานด้านเชี่ยวชาญ

๑. จักสานเสื่อ กระเฌอ ด้วยใบเตยหนาม
๒. จักสานฝาชีด้วยใบตาล

ผลงานที่ได้รับการเผยแพร่

เผยแพร่ในโรงเรียนยะหริ่ง และได้สอนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ใบเตย
๒. ไม้ไผ่
๓. มีด

การทำจักรสาน

กระบวนการ / วิธีการ

นำใบเตยหนามขูดหนามที่สันใบออก แล้วนำใบไปผึ่งแดด ๑-๒ ชั่วโมง (ใบเตยหนามสามารถใช้ได้ทั้งใบอ่อนและใบแก่) เมื่อใบแห้งสนิทดีแล้ว ให้นำมาเก็บไว้ในถุง เพื่อกันฝุ่นและรักษาความสะอาด เมื่อจะนำไปสาน

ต้องนำเส้นใบเตยหนามแช่น้ำก่อนประมาณ ๑๕ นาที เพื่อให้ใบเสร็จแล้วยกขึ้น รอให้สะเด็ดน้ำ แล้วรีดกับไม้ไผ่ที่เตรียมไว้เบาๆ ๓-๔ ครั้ง ให้เส้นยืดแบนเรียบ เป็นเงา ไม่มีร่องรอยย่นยับ เมื่อผ่านกระบวนการเรียบร้อยแล้ว สามารถนำใบมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมได้หลายรูปแบบตามต้องการ

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแนวคิดของคนในชุมชนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพตามความถนัด
๔. อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๕. หาวัตถุดิบมาเสริมได้จากภายในท้องถิ่น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลหนองแรต (๑)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำขนมหัวล้าน

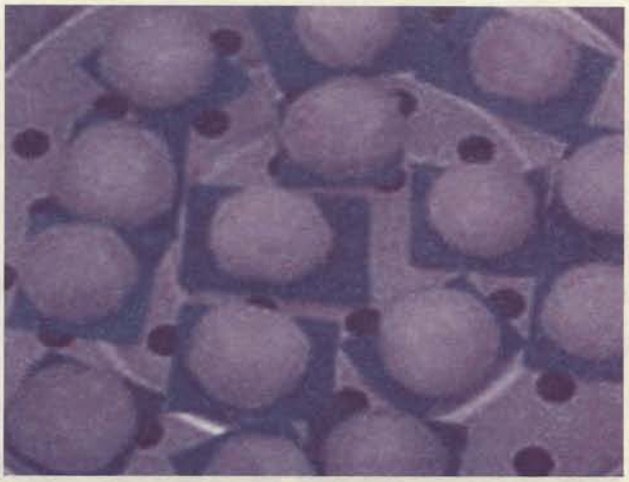

ขนมหัวล้านหรือตาปาโกย ที่ทุกคนนำรับประทานเป็นของหวาน ซึ่งเป็นขนมขึ้นชื่อและอยู่คู่เปรียบเสมือนขนมพื้นเมืองของภาคใต้ ได้มีประวัติเล่ากันต่อมาว่า ขนมหัวล้านที่เรารู้จักกันทั่วไป เป็นขนมที่นิยมทำรับประทานกันภายในครัวเรือนและถือว่าเป็นอีกอาชีพหนึ่งของแม่ค้าขายขนมในจังหวัดภาคใต้ เช่น นครศรีธรรมราช พัทลุง โดยเฉพาะภูเก็ต ซึ่งเป็นเมืองที่ขึ้นชื่อเรื่องอาหาร อาหารของชาวภูเก็ตเป็นอาหารที่ได้รับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองและชาวจีน ดังนั้นอาหารภูเก็ตจึงมีรสชาติแบบอาหารใต้ทั่วไป แต่มีกลิ่นอายของความเป็นจีนผสมอยู่ ชาวภูเก็ตจะให้ความสำคัญกับอาหารการรับประทานเป็นอย่างมาก และเป็นศูนย์รวมของความเจริญและศูนย์กลางการติดต่อค้าขาย มาตั้งแต่ในอดีต ทำให้อาหารในภูเก็ตนั้นมีอีกมากมายหลายชนิด ทั้งของคาวและของหวาน ซึ่งของหวานที่ได้รับความนิยมในจังหวัดภูเก็ตหรือจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ ได้แก่ขนมหัวล้าน เนื่องจากเป็นขนมที่ทำกินง่าย วิธีการทำไม่ยุ่งยากซับซ้อน วัสดุที่ใช้บางอย่างเป็นวัสดุธรรมชาติที่ได้กล่าวถึงก็คือใบเตยหรือใบตอง (ใบกล้วย) เป็นขนมหวานที่รับประทานกันตลอดปี จะเลือกรับประทานช่วงมื้อเช้า มื้อเที่ยงหรือมื้อเย็น ซึ่งในอดีตจะรับประทานกันเฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์ จะทำลูกโต มีไส้แล้วนำไปนึ่ง แต่ในปัจจุบันจะมีการทำขนมที่มีขนาดเล็กลงเพื่อให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น มีการทำเป็นสีอื่นนอกจากสีขาว ซึ่งสีที่ทำก็จะเป็นสีมาจากธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นสีม่วงจากดอกอัญชัญ สีเขียวจากใบเตย สีเหลืองจากขมิ้น หรือเพื่อให้สะดวกยิ่งขึ้นก็จะใส่สีผสมอาหารที่มีการขายตามท้องตลาด ส่วนเนื้อที่ใส่ด้านใน มีการใส่ไส้ถั่วเขียว ถั่วเหลือง มีแป้งหุ้มปั้นเป็นลูกกลมเกลี้ยง ส่วนด้านล่างของขนมจะมีสีเขียวอ่อนรองด้วยใบตอง ซึ่งใบตองที่จะใช้ ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือทรงกลม (บางคนจะหาใบตองมาใช้ไม่ได้ก็สามารถใช้ใบเตยโตแทนได้) ระหว่างที่รองด้วยใบตองจะต้องมีการทาน้ำมันเพื่อกันไม่ให้ติดเนื้อขนม (ที่เลือกใช้ใบตองเพราะจะทำให้ขนมเพิ่มความหอมชวนรับประทานและขนมก็จะไม่ติดหม้อนึ่ง) จะรับประทานให้อร่อยก็ต้องกินช่วงที่สุกใหม่ๆ หรือกำลังร้อนพอดี

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ สกุล นางแอเสาะ วาโซะ

วัน เดือน ปีเกิด ๑ มีนาคม ๒๕๐๘ ปัจจุบันอายุ ๔๕ ปี สัญชาติ ไทย

เลขประจำตัวประชาชน

เป็นบุตรของ นายหามะ ดอเลาะ และ นางตีเยาะ ดอเลาะ

ที่อยู่ปัจจุบัน

13/3 หมู่ 5 ตำบลหนองแรต อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ระดับการศึกษา ป.๖

อาชีพ รับจ้าง

สถานภาพ (หม้าย) ได้สมรสแล้วกับนายอิบรอเฮ็ง วาโซะ

มีบุตร ๓ คน ชาย ๑ คน หญิง ๒ คน

ประวัติชีวิตและผลงาน

ได้รับการคัดเลือกจากประธานและคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบลหนองแรตให้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบทอดความรู้ด้านการทำขนมหัวล้าน

วัสดุ/อุปกรณ์

๑ ถั่วเขียวเลาะเปลือก
๒ น้ำตาลทราย
๓ ใบตอง
๔ น้ำมัน
๕ แป้งข้าวเหนียว

การทำขนมหัวล้าน

กระบวนการ / วิธีการ

๑ ล้างถั่วเขียวเลาะเปลือกแล้วให้สะอาด แช่น้ำไว้อย่างน้อยสามชั่วโมง (สามารถแช่ค้างคืนไว้ได้)
๒ นำถั่วที่แช่แล้วไปนึ่งในหม้อนึ่งหรือนำไปต้มให้สุก
๓ แล้วนำถั่วเขียวที่ต้มสุกไปบดให้หรือนำไปกวนให้ละเอียด
๔ ใส่เกลือเพื่อเพิ่มความกลมกล่อมและน้ำตาลเพื่อให้ความหวาน กวนส่วนผสมให้เข้ากันจนเหนียวพอที่จะสามารถปั้นได้ จึงยกลงจากเตา พักไว้ให้เย็น แล้วค่อยปั้นเป็นก้อนกลมเล็กเตรียมเอาไว้
๕ ไส้ระหว่างรอให้เย็นให้ตัดใบตองเป็นรูปทรงกลม
๖ เอาน้ำมันมาทาใบตอง
๗ ไปนวดแป้งข้าวเหนียวด้วยน้ำ นวดจนแป้งไม่ติดมือ แล้วปั้นเป็นก้อน ๆเตรียมไว้ห่อไส้แล้วจัดการห่อไส้
๘. จากนั้นนำไปรองติดกับใบตองที่เตรียมไว้แล้วนำไปนึ่ง ตั้งไว้ให้สุกประมาณ ๓๐ นาที

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. การทำขนมหัวล้านเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเป็นขนมหวานชนิดหนึ่งผู้สูงอายุสามารถรับประทานได้ เป็นอย่างดี ทำให้เกิดรายได้กับครอบครัว และชุมชนสามารถส่งไปขายในงานต่าง ๆ
๒ เป็นอาชีพเสริมสำหรับแม่บ้านในตำบลหนองแรดเป็นอย่างดี

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลหนองแรต (๒)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำจักสานกระด้ง

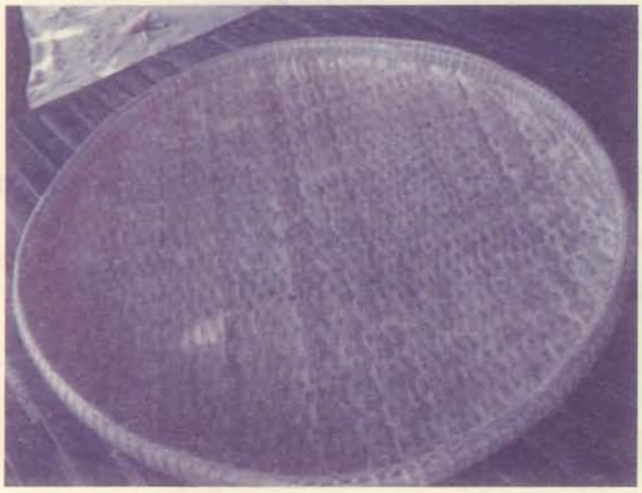

กระด้งหรือที่เรียกติดปากว่าด้ง นิยมใช้กันอยู่ในภาคใต้มี ๒ อย่าง คือ กระด้งฝัดข้าว และกระด้งมอน กระด้งทั้งสองชนิดนี้สานด้วยไม้ไผ่และหวายสำหรับใช้งานเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำไร่ทำนา กระด้งปักษ์ใต้ทั้งสองชนิดเป็นกระด้งที่มีลักษณะเฉพาะที่ต่างไปจากกระด้งภาคอื่นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งด้านรูปแบบและลวดลาย กระด้งของภาคใต้เกี่ยวเนื่องกับคติความเชื่อของชาวใต้ที่ยึดถือสืบต่อกันมาแต่โบราณด้วย เช่นห้ามนำกระด้งขึ้นไปบนยุ้งข้าว เพราะจะทำให้ขวัญข้าวหรือแม่โพสพหรือเทพธิดาแห่งข้าวไม่พอใจแล้วหนีไปไม่คุ้มครองเป็นมิ่งขวัญทำให้การทำนาไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ความเชื่อนี้แม้จะหาเหตุผลไม่ได้ว่าทำไมแม่โพสพจึงไม่ชอบกระด้งแต่ก็เป็นความเชื่อที่เชื่อถือสืบต่อกันมาแต่โบราณความเชื่อที่เกี่ยวกับกระด้งอีกอย่างหนึ่งคือ จะต้องเก็บรักษากระด้งไว้ให้ดี ถือว่ากระด้งเป็นของสำคัญต้องเก็บไว้ในที่สูง การทำเครื่องจักสานพื้นบ้านในแต่ละภาค

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล นายอิสมะแอ เจะโดร์

วัน เดือน ปีเกิด ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ปัจจุบันอายุ ๓๘ ปี สัญชาติ ไทย

เลขประจำตัวประชาชน ๓ ๙๔๐๙-๐๐๐๖๒ ๓๙ ๔

เป็นบุตรของ นายเจะอูมา เจะโดร์ และ นางรอกีเยาะ เจะโดร์

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๒/๒ หมู่ ๒ ตำบลหนองแรต อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ระดับการศึกษา ม.ต้น จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอยะหริ่ง

อาชีพ รับจ้าง

สถานภาพ สมรสแล้วกับนาง ศิริวรรณ พูลเพิ่ม

มีบุตร ๒ คน ชาย ๑ คน หญิง ๑ คน

ประวัติชีวิตและผลงาน

ได้รับการคัดเลือกจากประธานและคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบลหนองแรตให้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบทอดความรู้ด้านการจักสาน

วัสดุ/อุปกรณ์

๑ มีดพร้า
๒. มีดจักตอก
๓. เหน็บ
๔. เหล็กไซ
๕ วงเวียน
๖ ไม้ไผ่
๗. คีมตัดเอ็น
๘ เอ็น

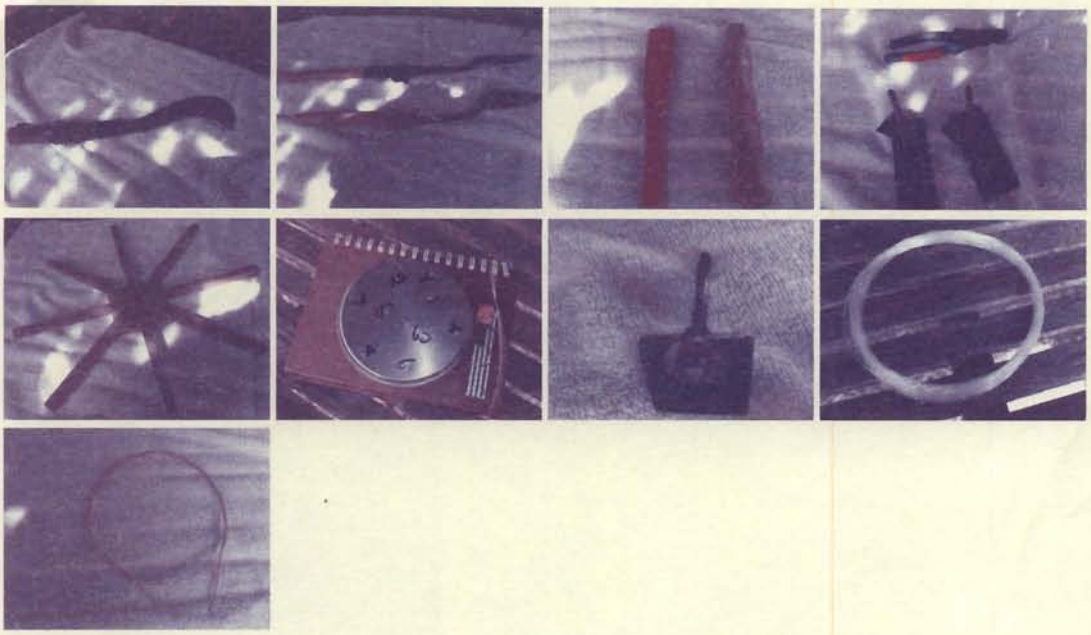

การทำจักสานกระด้ง

กระบวนการ/วิธีการ

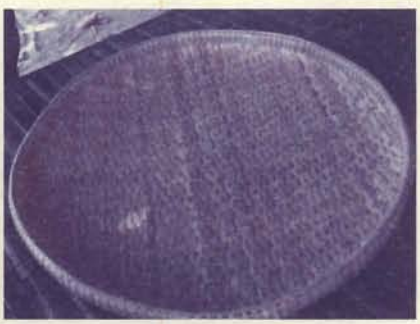

๑ ตัดไม้ไผ่ แล้วมาผ่าโดยใช้มีดจักตอกเพื่อผ่าเส้นไม้ไผ่ให้เป็นเส้นบาง พอที่จะสานกระด้งได้

๒. นำไม้ไผ่ที่ได้มาสานเป็นลายขัดเรื่อยๆ จนได้ขนาดที่ต้องการ แล้วนำมาตีวงเวียน โยงผูกเข้ากับโครงวงเวียน

๓. นำกระด้งที่ได้มาประกอบกับขอบกระด้ง แล้วแทงหางแลนเพื่อให้ลายกระด้งแน่นชิดขึ้น จนได้กระด้งที่เสร็จเรียบร้อย

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อให้เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว สนับสนุนช่องทางการตลาดเพื่อเปิดตลาดต่อไป และนำวัสดุที่สมารถหาได้ตามท้องถิ่นทั่วไป อนุรักษ์ทรัพยากรตามธรรมชาติ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลปิยามุมัง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำข้าวต้ม (ตูปะ)

ข้าวต้ม หรือ ตูปะ นิยมทำในช่วงที่มีเทศกาล เช่นในศาสนาอิสลามจะทำข้าวต้ม (ตูปะ) เนื่องจากวันออกบวช คือวันรายอเพื่อฉลองเวลาจะไปเยี่ยมบ้านญาติพี่น้อง หรือญาติมาเยี่ยมไปสุสาน (กูโบร์) เพื่อนำไปอ่านดูอาให้กับผู้ ล่วงลับไปแล้ว เชื่อกันว่าข้าวต้ม หรือ ตูปะ เป็นอาหารที่ทำกันตั้งแต่ในสมัยโบราณกว่า ๕๐๐ ปี ถ้าเป็นศาสนาพุทธจะนิยมทำกันในวันทำบุญเดือนสิบ เชื่อว่าจะพาเดินทางกลับโลกหน้าแล้วไม่เสีย (บูด) นิยมรับประทานกับแกงมัสมันเนื้อ /ไก่ หั่นเป็นเนื้อชิ้นเป็นเล็กๆ พอดีคำ หรือจะรับประทานอีกอย่างหนึ่งก็คือซามากุ้ง (หน้ากุ้ง) ซามาปลา (หน้าปลา) หรือ ซามาเนื้อ (หน้าเนื้อ) ก็อร่อยไปอีกแบบ

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ- สกุล นางญัสมิน ดายะ
สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาอิสลาม
เกิดวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ อายุ ๓๕ ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๑ หมู่ ๒ ตำบลปิยามุมัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๕๐
เบอร์โทร ๐๘๑ ๘๙๗๙๗๐๐
ชื่อบิดา นายมะสาและ ดายะ
ชื่อมารดา นางแมะแย บาราเฮง

สถานภาพ สมรส

มีบุตร/ธิดา จำนวน ๒ คน

๑. เด็กหญิงอานิส ดายะ

๒. เด็กชายอัสรี ดายะ

ประวัติการศึกษา

ระดับวิชาชีพ (ปวช.) จากโรงเรียนยุวชิตพณิชยการปัตตานี ต.อาเนาะรู อ.เมือง

ระดับวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากโรงเรียนยุวชิตบริหารธุรกิจปัตตานี ต.อาเนาะรู อ.เมือง

ระดับปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏยะลา

ประวัติรับรางวัล

๑ เกียรติบัตร หลักสูตรการฝึกระดับฝีมือ สาขาเทคนิคการสอนงาน ปี ๔๘ จากพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

๒. เกียรติบัตร เป็นสตรีที่มีผลงานดีเด่นและบำเพ็ญประโยชน์ด้านการศึกษานอกโรงเรียน จากนายอำเภอยะหริ่ง

ประวัติการถ่ายทอด

๑. เป็นครูสอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

วัสดุ / อุปกรณ์

๑. เตาถ่าน หรือ เตาแก๊ส

๒ กะทะทองเหลืองหรือหม้อขนาดใหญ่

๓ กระด้ง หรือ ถาดขนาดใหญ่

๔.	ข้าวเหนียวขาว	๑/๒	กก.
๕.	กะทิสด	๒	ถ้วย
๖	เกลือ	๑	ชต.
๗	น้ำตาลทราย	๑	ถต.
๘	ใบกะพ้อ	๕-๖	ยอด

การทำขนมต้ม

กระบวนการ/วิธีการ

๑. นำข้าวเหนียวขาวไปล้างน้ำ จนสะอาด แล้วนำไปแช่น้ำ ๑ คืน

๒. เลือกยอดใบกะพ้อ แล้วนำมาคลี่ตั้งไว้

๓. นำข้าวเหนียวขาวที่แช่น้ำไปเสด็จน้ำ แล้วไปนึ่ง

๔ นึ่งพอสุกนำมาคลุกกับน้ำกะทิคลุกให้แห้ง

๕. แล้วนำไปห่อกับใบกะพ้อ (ถ้าใส่ไส้ให้ยัดตรงกลาง)

๖. ตัดใบกะพ้อส่วนที่เกินจากการมัด นำไปรองกระทะแล้วนำข้าวต้มมาเรียงให้เต็มเติมน้ำ แล้วนำไปต้มประมาณ ๒-๓ ชั่วโมงจนน้ำแห้งยกใส่กระด้งให้หายร้อน นำไปรับประทานได้

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำข้าวต้มมัดใบกะพ้อเป็นการทำเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาอย่างหนึ่งและไม่ค่อยนิยมทำกัน เวลาจะรับประทานจะต้องทำเองหาซื้อในตลาดเหมือนกับขนมทั่วไป ปัจจุบันเปลี่ยนไปแล้วมีการทำขาย และขายดีด้วย ปัจจุบันได้ส่งไปขายยังต่างประเทศ ห่อมัดด้วยใบกะพ้อ ไม่ได้แพ็คห่อแช่เย็น เวลารับประทานใส่เตาไมโครเวฟก็สามารถรับประทานได้เลย

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตาแกะ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นวดแผนโบราณ

ประวัติความเป็นมาการนวดแผนโบราณพอสังเขปตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ดังจะเห็นว่าตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๔ รัตนโกสินทร์ตอนต้นจะเห็นได้ว่าสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดโพธารามหรือวัดโพธิ์ขึ้นเป็น อารามหลวงให้ชื่อว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมและจารึกตำรายา ท่าฤๅษีดัดตนและตำราการนวดแผนโบราณไว้ตามศาลาราย

สมัยรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้โปรดเกล้าฯ ให้หมอหลวงรวบรวมลักษณะโรคและสรรพคุณยา นำเข้ามาทูลเกล้าฯถวาย จากนั้นได้ตรวจสอบโดยกรมหมอหลวงและบันทึกไว้ในตำราหลวงสำหรับโรงพระโอสถ ตำราชุดนี้มี ๒ เล่ม คือ “ตำราในโรงพระโอสถ” และ “ตำราพระโอสถ”

สมัยรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิสังขรณ์วันพระเชตุพนฯ อีกครั้งและโปรดเกล้าฯ ให้จารึกตำรายา บอกสมมติฐานของโรคและวิธีการรักษาไว้บนแผ่นหินอ่อนประดับตามผนังโบสถ์และศาลารายและทรงให้ปลูกต้นสมุนไพรที่หายากไว้ในวัดเป็นจำนวนมากและได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดราชโอรสาราม และได้จารึกตำรายาไว้ในแผ่นศิลาตามเสาระเบียงพระวิหาร มีการนำการแพทย์แบบตะวันตกเข้ามาเผยแพร่โดยคณะมิชชันนารีชาวอเมริกัน โดยการนำของนายแพทย์ แดนบีช รัดเลย์ ซึ่งคนไทยเรียกว่าหมอ บรัดเล่ย์ ซึ่งนำวิธีการแพทย์แบบตะวันตกมาใช้ เช่นการปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ, การใช้ยาควินินรักษาโรคไข้จับสั่น

ดังนั้นถ้าบุคคลที่ได้รับการบำบัดสม่ำเสมอก็จะสุขภาพดี จุดประสงค์หลักของการนวดก็คือ กระตุ้นให้ระบบไหลเวียนมาและประโยชน์จากการนวดแผนโบราณ

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล นางดวงสุดา นุ้ยสุภาพ
สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ
เกิดวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๓

ที่อยู่ปัจจุบัน

๕๑/๑ หมู่ ๑ ตำบลตาแกะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๕๐
เบอร์โทร ๐๘๑- ๑๘๙๐๓๒๙
ชื่อบิดา นายน้อย สร้างอำไพ
ชื่อมารดา นางประจิม สร้างอำไพ
สถานภาพ สมรส
มีบุตร จำนวน ๑ คน - ด.ช.ธรรมรัตน์ นุ้ยสุภาพ

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถม จากโรงเรียนบ้านเตียรยา
- ระดับมัธยม จากโรงเรียนสุวรรณไพบูลย์
- ระดับปริญญาตรี (กำลังศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วัสดุและอุปกรณ์

๑. น้ำมันโอสถทิพย์

กระบวนการขั้นตอนการนวด

๑. นวดต้นคอ

ให้ใช้มือขวาไปจับที่เส้นกล้ามเนื้อบริเวณหัวไหล่ด้านซ้าย นวดไปตรงเส้นที่เชื่อมต่อจากลำคอต่อเนื่องมาถึงหัวไหล่ ใช้แรงบีบลงไป เสร็จแล้วให้ใช้มือซ้ายไปจับที่เส้นกล้ามเนื้อบริเวณหัวไหล่ขวา นวดสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อทำให้เลือดลมไหลเวียนได้สะดวกใช้ฝ่ามือถูต้นคอเพื่อให้เกิดความอุ่นร้อนอีกครั้ง ซึ่งถ้าจะให้ดีก็สามารถทายาหม่องสมุนไพรลงไปด้วยก็ได้ เพราะนอกจากจะช่วยบำบัดอาการปวดคอแล้วยังสามารถลดการระคายเคืองจากการนวดได้อีกด้วย

๒. นวดไหล่

บีบไหล่ ด้วยการวางมือซ้ายลงที่หัวไหล่ด้านขวา จากนั้นใช้หัวแม่มือและนิ้วมือทั้งสี่จับตรงเส้นไหล่บีบเบาๆ แล้วใช้นิ้วมือทั้งสี่ดึงมาข้างหน้าเบาๆ ขณะที่ทำให้กำหนดลมหายใจ ตามไปด้วยและทำซ้ำไปมาสัก ๕ ครั้ง แล้วเปลี่ยนมาทำด้านขวาทำเหมือนๆ กัน

๓. นวดหลัง

ลูบตามแนวยาวใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างวางที่กันกบ ค่อยๆ ลูบขึ้นตามแนวกระดูกสันหลัง จนถึงต้นคอ ให้น้ำหนักกดลงที่ปลายนิ้ว แล้วอ้อมมาที่ไหล่ สีข้าง และตะโพก ทำช้าๆ เป็นจังหวะประมาณ ๓ - ๕ ครั้ง และลูบตามแนวยาวของกล้ามเนื้อไหล่ กล้ามเนื้อสีข้าง ทั้งสองข้างช่วยกระตุ้นกล้ามเนื้อและการไหลเวียนให้ดีขึ้น

๔. นวดท้อง

ใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างคลึงกล้ามเนื้อหน้าท้อง ค่อยลูบๆ จากด้านข้างทั้งสองข้างตามแนวขวางช่วยในการให้ระบบขับถ่ายและการย่อยอาหารทำงานได้ดีขึ้น

๕. นวดต้นขา

คว่ำมือ วางนิ้วหัวแม่มือ กดเฉียง ๔๕ ชิดกระดูกสันหน้าแข้ง ใต้สะบ้า ๒ นิ้วมือ และให้นิ้วที่เหลือประคองบนหน้าแข้งเลื่อนมือในลักษณะเดิม ห่างจากจุดที่ ๑ ประมาณ ๑ ข้อนิ้วมือ หงายมือ วางนิ้วหัวแม่มือคู่กดแนวกล้ามเนื้อชิดกระดูกสันหน้าแข้งต่อเนื่องจากจุดที่ ๒ ลักษณะนิ้วต่อนิ้วไปจนถึงข้อเท้า ให้นิ้วที่เหลือประคองอยู่บริเวณกล้ามเนื้อน่อง หงายมือ วางนิ้วหัวแม่มือคู่กดแนวกลางกล้ามเนื้อขาท่อนบนเหนือเข่า ๒ นิ้วมือ ลักษณะนิ้วต่อนิ้วไปจนถึงกระดูกหัวตะคาก คว่ำมือ ให้ปลายนิ้วก้อยแตะบริเวณหัวตะคาก วางนิ้วหัวแม่มือคู่กดร่องกล้ามเนื้อต้นขาด้านข้าง แนวหัวตะคากไปจนถึงข้อเท้า โดยเว้นบริเวณเหนือเข่าและใต้เข่า ๒ นิ้วมือ

๖. นวดเท้า

ใช้นิ้วโป้งของทั้งสองนิ้ว บีบและคลายฝ่าเท้าสลับกันไป เริ่มจากส้นเท้าจนถึงปลายนิ้ว วางนิ้วมือทั้ง ๔ ไว้บนหลังเท้าในขณะที่ใช้นิ้วโป้งนวดเฟ้นบริเวณฝ่าเท้า การนวดเพื่อให้ได้ผลดีไม่ควรกดหรือบีบแน่นเกินไป การนวดเฉพาะจุด ให้เริ่มที่ข้อเท้า ใช้นิ้วทั้ง ๔ บีบนวดเป็นวงกลม รอบกระดูกข้อเท้า แล้วค่อยๆ เคลื่อนมือไปที่ส้นเท้า พร้อมกับให้เพิ่มน้ำหนักการนวดไปด้วย เนื่องจากส้นเท้าเป็นส่วนที่รับน้ำหนักมากที่สุด ความไวของประสาทการรับรู้จึงช้ากว่าส่วนอื่น จึงต้องออกแรงมากเป็นพิเศษ

๗. นวดจุดปล่อยลมใต้แขน
กดเส้นเอ็นบริเวณใต้รักแร้เพื่อคลายเส้น

ประโยชน์ของการนวด

๑. ช่วยผ่อนคลายความเจ็บปวดโดยหลีกเลี่ยงการใช้ยาแก้ปวดซึ่งเป็นยาอันตรายให้โทษ
๒. ช่วยกระจายเลือดลมให้มาหล่อเลี้ยงกล้ามเนื้อหรือหลอดเลือดตามปกติ จะหายปวดได้
๓. ช่วยทำให้กล้ามเนื้อเส้นเอ็นที่ตึงหรือแข็งตัวเกิดการอ่อนตัว
4. แก้อาการ เคล็ด ยอก ช้ำ บวม แก้โรคอัมพฤกษ์ อัมพาตได้ ผ่อนคลายความเครียด
๕. ทำให้ผู้ป่วยเกิดกำลังใจที่ได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งเสียเงินน้อย ได้ประโยชน์มาก และ สามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว ช่วยเพื่อนบ้าน คนในชุมชนได้ และหลีกเลี่ยงการใช้ยาแก้ปวด ที่เป็นอันตรายได้

โทษของการนวด

๑. ทำให้เกิดอาการระบม หรือชอกช้ำมากกว่าเดิม
๒. ทำให้เกิดอาการบวมแดงมากกว่าเดิมในกรณีมีบาดแผลหรือเกิดอุบัติเหตุเจ็บป่วยมา
๓. ทำให้เกิดอาการหลอดเลือดแตก หรืออักเสบหรือเนื่องจากหมอนวดไม่รู้สมมุติฐานของโรค
๔. ทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนหลังจากการนวดเสร็จเช่น โรคความดัน
๕. ทำให้เกิดอาการอักเสบติดเชื้อรุนแรงตามหลังมา เช่นโรคไส้ติ่งอักเสบ กระเพาะอาหาร
๖. ทำให้หมอนวดหรือผู้ถูกนวดติดต่อโรคจากกันได้ในกรณีมีเชื้อโรค

ข้อห้ามข้อควรระวังในการนวด

๑. ไม่ควรนวดหลังจากรับประทานอาหารใหม่ๆ
๒. ไม่ควรนวดในขณะร่างกายอ่อนเพลียมาก
๓. ควรนวดภายหลัง หรืออาบน้ำมาใหม่ๆ
๔. ไม่ควรนวดในช่วงมีไข้สูง
๕. ไม่ควรนวดผู้หญิงที่มีอาการใกล้คลอด
๖. ไม่ควรนวดในช่วงที่กระดูกหัก หรือดามเหล็กมา
๗. ไม่นวดในช่วงที่เป็นโรคหลอดเลือด หลอดน้ำเหลืองอุดตัน
๘. ไม่นวดในช่วงมีประจำเดือนมา อาจทำให้ระบบเลือดในร่างกายเดินแปรปรวนอาจเป็นลมได้

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ควรมีการจัดกลุ่มอาชีพด้านการนวดอย่างต่อเนื่อง
๒. นำไปแสดงตามงานต่าง ๆ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลราตาปันยัง (๑)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำตู้

เจ้าของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์นั้นมีอายุประมาณ ๓๖ ปี ซึ่งได้ไปเรียนการฝึกทำเฟอร์นิเจอร์มาจากศูนย์การฝึกเนื่องจากเป็นงานที่ตัวเองคิดว่าทำได้ดี จึงฝึกฝนแล้วหัดมาเรื่อยมาจนชำนาญ เมื่อชำนาญแล้วก็จึงคิดออกมาเปิดร้านดำเนินเฟอร์นิเจอร์ซึ่งที่มาของชื่อ ดำเนิน นั้น ก็มาจากชื่อของเจ้าของกิจการนั้นเอง และเป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งของเจ้าตัวเองด้วยเพราะกว่าจะมาเป็นร้านดำเนินเฟอร์นิเจอร์อย่างปัจจุบันนี้ได้นั้น ก็ต้องพบกับปัญหาต่างๆ มากมายในตอนแรกจากบทสัมภาษณ์นั้น คุณดำเนินให้คำบอกเล่าว่า มีปัญหามากมาย ทั้งทางสภาพแวดล้อม ทำเลที่ตั้งและสภาพทางจิตใจที่ต้องเผชิญกับมรสุม เพราะในช่วงที่เปิดกิจการใหม่ๆ นั้น ต้องใช้ต้นทุน

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายซาบารี มะลี
สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา อิสลาม
เกิดวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๗
ที่อยู่ ๑๗ ม.๓ ต. ราตาปันยัง อ. ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๕-๗๕๘๘-๕๕๘
ชื่อบิดา นายลาเตะ มะลี

ชื่อมารดา นางตีเมาะ มะลี

สถานภาพ สมรส

ประวัติการศึกษา

-ระดับประถมจากโรงเรียนบ้านมะแนดาแล

-ระดับมัธยมต้น จากก.ศ.น ยะหริ่ง

ประวัติการถ่ายทอดความรู้

-เป็นวิทยากรท้องถิ่น สอนนักเรียนมัธยมต้นโรงเรียนบ้านตาหมน ปีการศึกษา ๒๕๔๕

วัสดุอุปกรณ์

เครื่องผ่า

กบ

สว่าน

เครื่องเลาเตอร์

ฉลุ

เครื่องตัดองค์ศา

ไม้อัด

แลคเกอร์

พู่กัน

ฆ้อน

การทำตู้

กระบวนการ/วิธีการ

๑. การตั้งฉากให้เสมอกับใบเลื่อย
๒. การผ่าไม้โครง (ตู้) ไม้ด้านโค้งให้ติดกับฉากเพื่อไม่ให้ใบเลื่อยหนีบ
๓. วิธีการผ่าไม้อัดตั้งไม้อัดให้ตรงจับให้แน่นรุนไปข้างหน้า
๔. การตอกแผงตั้งไม้อัดให้ชิดขอบไม้ ยิงตะปู(ห่างจากขอบไม้อัด ครึ่งเซนติเมตร
๕. การกบแผงตู้กบไม้โครงให้เสมอ
๖. การประกอบตู้ประกอบแผงจากข้างก่อน
๗. การเข้าประตู ตู้กบประตูให้ได้ขนาดตามกว้างตู้

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๗

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพทำให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถที่มีอยู่นำไปเผยแพร่ให้กับเยาวชนที่สนใจได้รับทราบซึ่งควรสนับสนุนในเรื่องเยาวชนที่ว่างงานได้มีงานทำไม่ไปมั่วสุมกับยาเสพติดใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และควรสนับสนุนในเรื่องด้านการตลาด

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลราตาปันยัง (๒)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรง (นกกรงหัวจุก)

นกกรงหัวจุกที่เราๆท่านๆ นำมาแข่งขันประชันเสียงกันนั้น มีตำนานเล่าสืบต่อกันมา และมีหนังสือบางเล่มได้เขียนเอาไว้ว่าชนชาติแรกที่บ้า นกปรอดหัวจุกมาเลี้ยงคือชาวจีน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2410 คนจีนได้นำนกปรอดหัวจุก มาเลี้ยงแทนนกโรบิ้น ที่คนจีนส่วนใหญ่นิยมนำมาใส่กรงพาเดินไปตามถนนหรือนั่งร้านกาแฟ หรือไปหาเพื่อนๆ ที่รู้ใจและเลี้ยงนกเหมือนกัน และเจ้านกโรบิ้น มักจะเป็นนกที่ตกใจง่ายและตื่นคน บางครั้งตกใจมากถึงขั้นช็อกตายคากรง ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ชาวจีนหันมาเลี้ยงนกปรอดหัวจุกหรือนกหัวจุกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

นกกรงหัวจุก มีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นในทวีปเอเชีย พบได้ประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ส่วนใหญ่เราจะพบนกชนิดนี้ได้ทั่วทุกภาคของประเทศ นกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนภาคใต้มายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย นั่นคือการแข่งขันประชันเสียงเพลงที่มีลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน แต่ในสมัยก่อนของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช นิยมนำนกกรงหัวจุกมาชนกันหรือตีกัน เหมือนกันการชนไก่ คือ นำนกมาเทียบขนาดให้ใกล้เคียงกัน แล้วจับใส่กรงกลางที่มีขนาดใหญ่แล้ว ปล่อยให้นกทั้งสองตัวไล่จิกตีกันภายในกรงจนกว่าจะรู้แพ้รู้ชนะ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่านกหัวจุกมีนิสัยดุร้ายและชอบไล่ตีกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ สกุล นายหามะสกุล ดาราแม

วัน เดือน ปี เกิด ๑๘ ธันวาคม ๒๕๐๐

อายุ ๕๓ ปีบริบูรณ์

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน๓-๙๔๐๙-๐๐๓๓๘๙๔-๒

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลราตาปันยัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๓

อาชีพปัจจุบัน อาสาสมัครรักษาดินแดน(อส.)

ประวัติครอบครัว

ชื่อ- สกุล บิดา นายอาแวกือจิ ดาราแม

ชื่อ- สกุล มารดา นางแมะซง สมาแฮ

พี่น้อง ๔ คน เป็นบุตรคนที่ ๑

ชื่อ สกุล ภรรยา นางฮาสือเกาะ กะดี

อาชีพภรรยา ทำนา

บุตรทั้งหมด ๕ คน

บุตรชาย ๒ คน

บุตรหญิง ๓ คน

รางวัลที่ได้รับ

๑ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง การแข่งระดับอาเซียน จังหวัดยะลา

วัสดุ / อุปกรณ์

เลื่อยฉลุ ใบเลื่อย

สว่านไฟฟ้า,ดอกสว่าน

เครื่องขัดไม้แบบรถถัง

ฆ้อนขนาดเล็ก

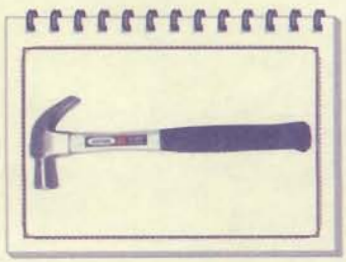

กระดาษทรายเบอร์

ลายต่าง ๆ ตามต้องการ

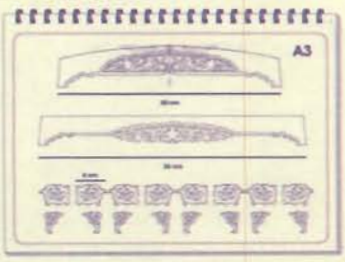

กาวร้อน,กาวลาเท็ก

การทำกรง (นกกรงหัวจุก)

กระบวนการ/วิธีการ

๑ เตรียมไม้ที่จะทำกรงนกให้ครบทุกชิ้นส่วน
๒ แกะสลักลวดลาย ตามชิ้นส่วนต่างๆ ตามที่ได้ออกแบบไว้
๓. นำชิ้นส่วนที่ได้แกะสลักเรียบร้อยแล้ว มาประกอบเป็นกรงนก
๔. ทาสีกรงนก ๒ ๓ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจมากขึ้น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตะโละ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำไม้กวาดก้านมะพร้าว

ไม้กวาดก้านมะพร้าวเป็นไม้กวาดพื้นที่ทำจากทางมะพร้าวสดตากแห้งจะมีความสวยงาม และคงทนใช้ก้านมะพร้าวสดตากแห้งแล้วนำมาถักติดกับด้ามไม้ไผ่ในเขตพื้นที่ตำบลตะโละปลูกมะพร้าวเป็นส่วนมาก ทางชุมชนจึงมีความคิดเห็นตรงกันว่าควรนำสิ่งที่ได้จากต้นมะพร้าวมาใช้ประโยชน์ ส่วนหนึ่งของต้นมะพร้าวที่คนในกลุ่มพอจะนำมาใช้ประโยชน์ได้คือ ก้านของทางมะพร้าว ซึ่งนำมาทำเป็นไม้กวาดก้านมะพร้าวได้ และต้นทุนในการผลิตก็มีราคาไม่สูงจนเกินไป จึงได้เริ่มจัดทำกลุ่มไม้กวาดก้านมะพร้าวขึ้น สิ่งสำคัญคือเป็นการสร้างรายได้ให้คนชุมชน

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ สกุล นายชิต มณีใส
วัน เดือน ปี เกิด ๒๔๗๗
อายุ ๗๗ ปีบริบูรณ์
หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓ ๙๖๐๔-๐๐๑๒๘ ๙๒ ๘

ที่อยู่ปัจจุบัน

๔๕ หมู่ที่ ๔ บ้านลุวง ตำบลตะโละ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
ระดับการศึกษา -

อาชีพปัจจุบัน ทำนา

ประวัติครอบครัว

ชื่อ- สกุล ชื่อ- สกุล มารดา นางเอียด มณีใส

พี่น้อง ๕ คน เป็นบุตรคนที่ ๕

ชื่อ- สกุล ภรรยา นางละม่อม มณีใส

อาชีพภรรยา แม่บ้าน

บุตรทั้งหมด ๔ คน ชาย ๒ คน หญิง ๒ คน

ประสบการณ์การทำงาน

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถ ความชำนาญในการทำไม้กวาดก้านมะพร้าว ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดจากใยตาล โดยได้รับการฝึกจากทหารที่มาประจำอยู่ที่วัดป่าศรีในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จึง ได้ทำต่อเนื่องมาตลอดโดยการทำใช้เองและขายภายในหมู่บ้าน

วัสดุ / อุปกรณ์

ฆ้อนขนาดเล็ก, ฆ้อนขนาดกลาง,ไม้ไผ่, คิม , ห่วง , เชือก , ลวด , มีด , ก้านมะพร้าว

การทำไม้กวาดก้านมะพร้าว

กระบวนการ/วิธีการ

๑. ผูกก้านมะพร้าวให้มีขนาดเท่ากัน

๒. เจาะไม้หวายสำหรับใส่ก้านมะพร้าว

๓. นำก้านมะพร้าวมาสวมไว้กับไม้หวายแล้วใช้เชือกรัดให้แน่น

๔ ไม้กวาดที่พร้อมสำหรับการใช้งาน

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้เรียนได้มีการรวมกลุ่มกันผลิตไม้กวาดก้านมะพร้าวและนำไม้กวาดก้านมะพร้าวมาส่งให้กับกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มช่วยขายโดยทางกลุ่มจะนำไม้กวาดไปฝากขายที่ศูนย์จำหน่ายสินค้าบ้านป่าศรีหมู่ที่ 3 ตำบลตะโละ และจะมีบุตรของวิทยากรรับไปฝากขายไว้ ที่สหกรณ์อำเภอศรีสาครโดยในแต่ละเดือนสามารถผลิตและขายได้ประมาณเดือนละ ๖๐ ด้าม

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตันหยงดาลอ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำปักจักร

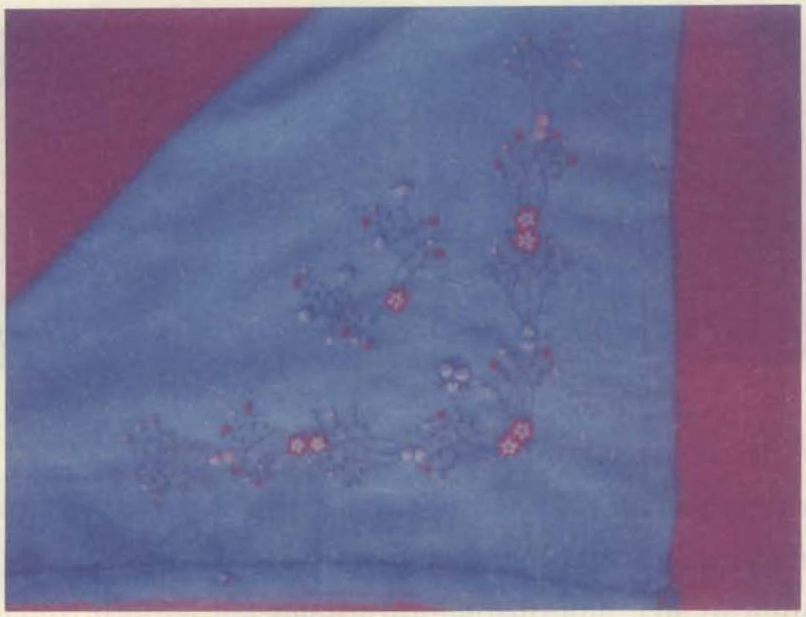

ความเป็นมาของกลุ่มสตรีปักจักร บ้านจาบังโต๊ะกู ได้จัดตั้งกลุ่มสตรีปักจักร บ้านจาบังโต๊ะกู ได้จัดตั้งกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ถึง ปี พ.ศ.๒๕๕๓ ปัจจุบัน และได้ดำเนินเป็นกิจกรรมการสอนและการผลิตมาโดยตลอด ปัจจุบันผ้าฮีญาบเป็นผลิตภัณฑ์ตามโครงการ OTOP ของอำเภอยะหริ่ง ผ่านการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ระดับประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ระดับสามดาวได้รับการประกาศจากรัฐบาลในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้ผ้าฮีญาบเป็นผ้าพื้นเมืองที่ใช้กันเป็นประจำในชีวิตประจำวัน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้มีผู้นิยมใช้ผ้าฮีญาบเป็นเครื่องแต่ง กายทั้งประชาชนทั่วไปและหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อาทิ กรมแรงงานอุตสาหกรรมและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานและพัฒนาชุมชน สหกรณ์ อีกทั้งยังกลุ่มพ่อค้าประสงค์ที่จะปรับปรุงคุณภาพ การผลิตและขยายจำนวนการผลิตพร้อมทั้งพัฒนาสมาชิกกลุ่มในด้านทักษะและพัฒนาฝีมือให้ดียิ่งขึ้น จนปัจจุบันได้มีการพัฒนาการเย็บด้วยจักร หันมาเย็บดอกด้วยมืออีกด้วยเพื่อให้สมาชิกที่ไม่มีงบประมาณในการซื้อจักรสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมกัน กลุ่มได้โดยใช้ความสามารถในการเรียนรู้ การใช้ความสามารถในการทำดอกด้วยมือทำดอกลงในผ้าฮีญาบ หรือผ้าปูโต๊ะหรือผ้าเช็ดหน้าได้เองสามารถหารายได้ในการจุนเจือครอบครัวได้อีก ทั้งยังใช้งบประมาณไม่มากในการทำงาน สามารถดัดแปลงผ้าฮีญาบได้หลากหลายรูปแบบและกลุ่มคิดว่าจะพัฒนากลุ่มให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภคให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ประวัติความเป็นมาครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ สกุล นางตูแวเย๊าะ ตูแวสุหลง
สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนา อิสลาม
เกิดเมื่อวันที่ - - -

ที่อยู่ปัจจุบัน

๖๗/๑ ม. ๕ ต.ตันหยงดาลอ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ๕๔๑๕๐
เบอร์โทร ๐๘๔-๑๕๔๑-๔๐๒
สถานภาพ สมรส

ประวัติการทำงาน

เป็นวิทยากรทางด้านการปักจักรของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน มาแล้วกว่า ๑๐ ปี

ประวัติการศึกษา

ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านตันหยงดาลอ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ๕๔๑๕๐
ระดับมัธยมศึกษา จากการศึกษานอกโรงเรียน อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ๕๔๑๕๐

ประวัติการรับรางวัล

วุฒิบัตร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดปัตตานี ได้ผ่านการอบรมพัฒนาศักยภาพเพื่อประกอบธุรกิจ SME ตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕ เกียรติบัตร กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ชนะการประกวดการปักผ้าคลุมผมประเภทสวยงาม รางวัลที่ ๒ งานมหกรรมเครื่องแต่งกายมุสลิม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ เกียรติบัตร รางวัลชมเชย การประกวดแข่งขัน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ งานกาชาดประจำปี ๒๕๔๖ การประกวด การปักจักรปักเสื้อ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เกียรติบัตร รางวัลชมเชย การประกวด แข่งขันหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ งานกาชาดประจำปี ๒๕๔๖ การประกวดการปักจักร (ผ้าปูโต๊ะ) เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๖ วุฒิบัตร องค์การแรงงานระหว่างประเทศ และ จังหวัดปัตตานี ได้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง บทบาทหญิง ชาย ในการการพัฒนาครอบครัว และสังคม เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เกียรติบัตร สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กัลยาณิวัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เข้าร่วมสาธิตการปักผ้าคลุมผม งานปักจักร งานมหกรรมศิลปวัฒนธรรม ครั้งที่ ๑๒ ระหว่างวันที่ ๒ - ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗

วัสดุ / อุปกรณ์

กรรไกร

ดินสอ

ด้าย

เข็มเบอร์ ๗

กระดาษวาด, ลายกระดาษทับ

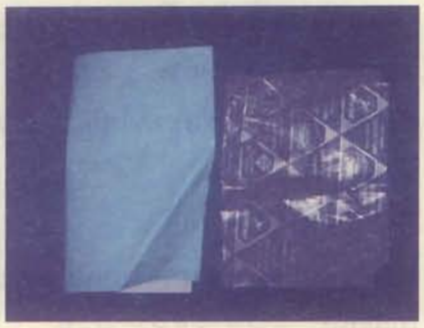

ผ้าบาวา

สะดึง

ด้ายมุกมัน

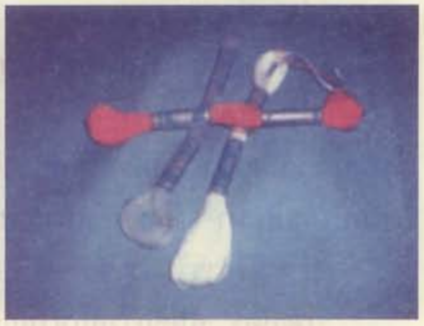

การปักจักร

กระบวนการ/วิธีการ

๑. ตัดผ้าให้ได้ขนาดเท่ากันทั้ง ๔ ด้าน
๒. พับริมให้ได้ขนาด ๑ ซม. แล้วเนา
๓. เอาออกด้ายริมขนาด ๗ เส้น หรือ ๑๕ เส้น แล้วแต่ความต้องการ ให้รูใหญ่ หรือ รูเล็ก
๔. เย็บริมด้วยมือ โดยเอาด้ายวีนัสเย็บทั้ง ๒ ข้าง
๕. นำด้ายมุกมันมาใส่ที่เข็มแล้วเย็บใส่บนผ้าทำดอกก่อน
๖. นำด้ายมุกมันมาใส่ที่เข็มแล้วเย็บใส่บนผ้าทำใบกับก้านต่อ
๗. ถ้าจะให้สวยใส่เพชร หรือ ลูกปัดบริเวณดอก
๘. เสร็จดอกเย็บอีก ๒ ข้างที่ไม่ทำดอกด้วยจักร

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

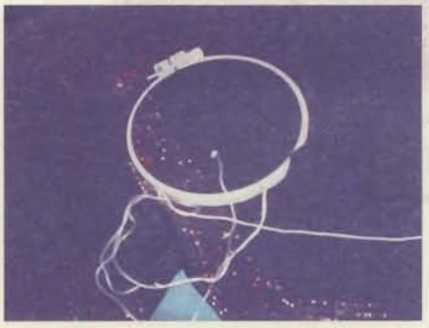

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๗

ขั้นตอนที่ ๘

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำดอกบนผ้าคลุมผมทำมาแล้วหลายปี นับตั้งแต่รุ่น ปู่ , ย่า , ตา , ยาย จนหายไปแล้วช่วงหนึ่ง จนมาถึงปัจจุบันมีการนำมาประยุกต์ใหม่อีกครั้ง จนทำให้คนใส่ใจหันมาทำดอกด้วยมืออีกครั้ง จนสามารถนำมาทำเป็นรายได้ซึ่งจะสามารถนำมาเป็นอาชีพเสริมได้และสามารถนำมาดัดแปลงเย็บลงบนผ้าอื่นๆ อีกด้วยซึ่งจะสามารถส่งไปตลาดต่างๆ ได้ เช่น ตลาดในตัวอำเภอ ตลาดในจังหวัด และ ตลาดต่างประเทศได้

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลมะนังยง (๑)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำวงกบประตูหน้าต่าง

วงกบประตูหน้าต่างเป็นส่วนที่เชื่อมต่อระหว่างผนังของตัวบ้านกับบานประตูหน้าต่าง เป็นส่วนที่ยึดเหนี่ยวผนังกับบานประตู หน้าต่าง ให้อยู่ด้วยกันอย่างมั่นคงแข็งแรง และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ วัสดุที่ใช้ทำวงกบสำหรับอาคารบ้านเรือนทั่วไปมักจะทำจากไม้ หรืออะลูมิเนียม ซึ่งถ้าทำจากไม้ก็ควรจะเป็นไม้เนื้อแข็งเพราะจะให้ความแข็งแรงและมีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่า การใช้วัสดุทำวงกบที่เหมาะสมประกอบกับการติดตั้งอย่างถูกวิธีจะทำให้การติดตั้งประตูหน้าต่างมีความมั่นคงแข็งแรงและใช้งานได้ดี ลดปัญหาการชำรุดแตกร้าวของผนังอันเกิดจากการติดตั้งวงกบไม่ถูกต้อง รวมทั้งลดปัญหาการรั่วซึมที่เกิดจากรอยแตกหว่างวงกบและผนัง

ประวัติของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายดอรอแม มะเซ็ง

วัน เดือน ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๖ อายุ ๓๘ ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๗ หมู่ที่ ๓ บ้านดาลอ ตำบลมะนังยง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

สถานภาพ สมรสแล้ว จำนวนบุตร ๔ คน ชาย ๑ คน หญิง ๓ คน

ประวัติการศึกษา

จบชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดาลอ ม.๓ ต.มะนังยง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กศน.อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

ประวัติการทำงาน

เป็นหัวหน้าช่างทำวงกบประตู หน้าต่าง ในหมู่บ้าน เป็นระยะเวลากว่า ๒๐ ปี สามารถนำความรู้มาถ่ายทอดเป็นวิทยากรเพื่อสอนเยาวชนในตำบลได้เป็นอย่างดี มีความรู้ ความสามารถในการทำกรงนกเขาหัวจุกและถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวแก่ผู้ที่สนใจงานฝีมือและสามารถจำหน่ายแก่ผู้สั่งซื้อได้

วัสดุ / อุปกรณ์

การใช้วัสดุทำวงกบที่เหมาะสม ประกอบกับการติดตั้งอย่างถูกวิธีจะทำให้การติดตั้งประตูหน้าต่างมีความมั่นคงแข็งแรงและใช้งานได้ดี ลดปัญหา การชำรุดแตกร้าวของผนัง อันเกิดจากการติดตั้งวงกบไม่ถูกต้อง รวมทั้งลดปัญหาการรั่วซึมที่เกิดจากรอยแตก ระหว่างวงกบและผนัง

๑. เครื่องจักรใช้สำหรับไสไม้
๒. ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้แดง ไม้เต็ง ขนาด ๒" x ๔"
๓. ไม้ฉาก
๔. ตะปู ค้อน

เครื่องจักร ไม้เนื้อแข็ง ค้อน ไม้ฉาก

กระบวนการขั้นตอนการทำวงกบประตู

กระบวนการ/วิธีการ

เลือกไม้เนื้อแข็งที่มีลักษณะไม่หงิกหรืองอจนเกินไปนำไม้ที่เลือกไว้ทำการไสด้วยเครื่องจักร ซึ่งต้องทำการไสไม้จำนวน ๒ ครั้งด้วยกันไสครั้งที่ ๑ เพื่อตัดแต่งไม้ที่มีลักษณะเบี้ยว งอ ให้มีความเสมอกัน ไสครั้งที่ ๒ เพื่อตกแต่งไม้ให้มีลักษณะเรียบ ไม่หยาบ ไสครั้งที่ ๓ เพื่อตัดไม้ตามขนาดที่ต้องการ คือ กว้าง ๘๐ ซม. และสูง ๒๐๐ ซม.นำไม้ที่ได้จากการไสเรียบร้อยแล้วมาประกอบกัน โดยปฏิบัติการดังนี้ลากเส้นขนานกับแนววงกบทั้งแนวตั้งและแนวนอน โดยวัดจากขอบด้านในของวงกบออกมาประมาณ ๑/๘ นิ้ว เพื่อเป็นแนวให้ติดขอบคิ้วด้านในนำคิ้วมาทาบแนวตั้งของวงกบ ตามแนวเส้นที่ตีไว้ แล้วทำเครื่องหมายบนคิ้วด้านบน ตรงที่เส้นแนวดิ่งกับแนวนอนตัดเครื่องหมายไว้ให้เป็นมุม ๔๕ องศา ด้วยเลื่อยองศา หรือเลื่อยล้อโดยตัดตามแนวเส้น ทั้งนี้หากติดด้วยคิ้วประดับแบบสำเร็จรูป ที่มีมุมเป็นลวดลายประดับแยกชิ้นต่างหาก สามารถตัดตามขนาดความสูงไม่ต้องเลื่อยเป็นมุม

เมื่อตัด ได้ขนาดแล้วให้ติดคิ้วเข้ากับขอบวงกบโดยทากาวลาเท็กซ์ที่หลังชิ้นคิ้วตลอดแนว แล้วจึงใช้ตะปูขนาด ๑ ๑/๒ นิ้ว ตอกยึดผ่านคิ้วเข้ากับวงกบ โดยเว้นระยะตะปูทุก ๑๒ นิ้ว ๓.๕ วัดระยะห่างของคิ้วตัวตั้งที่ติดแล้วทั้ง ๒ ด้าน เพื่อหาความยาวของคิ้วตัวนอน และทำเครื่องหมายบนคิ้วตัวนอนตามระยะที่วัดได้ แล้วตัดปลายทั้ง ๒ ด้านเป็นมุม ๔๕ องศา เช่นกัน ในกรณีที่วงกบไม่ทำมุมฉากพอดี ให้ทำการทดสอบหาองศาโดยการตัดคิ้วขึ้นมาเพื่อทดสอบ เมื่อได้มุมที่พอดีจึงนำไปเป็นแบบสำหรับคิ้วตัวจริงการประกบมุมของคิ้วเข้าด้วยกัน อาจจะใช้สว่านเจาะนำก่อนที่จะตอกตะปูเพื่อง่ายแก่การตอกตะปูใช้เหล็กย้ำหัวตะปู ตอกให้หัวตะปูจมลงในคิ้ว แล้วแต่งรูตะปูให้เรียบร้อยด้วยวัสดุปิดรอย ขัดรอยต่อให้เรียบด้วยกระดาษทรายเบอร์ ๒ แล้วจึงทาสีตามต้องการ หากเป็นคิ้วสำเร็จรูปไม่ต้องทาสีสามารถใช้งานได้เลย

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. กิจกรรมส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่ดีมาก ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถที่มีอยู่เผยแพร่ให้แก่รุ่นหลังได้รับทราบ และประกอบอาชีพต่อไป จึงคาดหวังว่า ควรส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวต่อไป

๒. เมื่อเยาวชนได้รับความรู้ ความสามารถและประกอบชีพเป็นหลักแหล่งแล้ว ควรสนับสนุนในเรื่องของงานด้านการตลาด เพื่อสามารถนำสินค้าที่ได้ออกจำหน่ายไปยังพ่อค้าคนกลางได้ และเพื่อให้เยาวชนกลุ่มดังกล่าวมีการขยายอาชีพ เพิ่มรายได้อีกด้วย

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลมะนังยง (๒)

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำผ้าคลุมผม (ฮิญาบ)

"ฮิญาบ" หมายถึง ผ้าคลุมผมของสตรีชาวมุสลิมที่ต้องใช้กันเป็นประจำตามหลักการทางศาสนาอิสลาม ทางหลักของศาสนาอิสลามได้มีข้อบังคับให้สตรีชาวมุสลิมจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้คนได้เห็นเส้นผม ตลอดจนต้องปกปิดร่างกายให้มิดชิด ยกเว้นจะเห็นได้แค่ส่วนมือ ดังนั้นบรรดาสาวชาวมุสลิมทุกคนจึงนิยมแต่ง ตัวด้วยชุดเสื้อผ้ายาวเพื่อคลุมส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ส่วนผมก็จะถูกปกปิดด้วยผ้าคลุมผมหรือภาษาอาหรับ เรียกว่า "ฮิญาบ"

เมื่อผ้าคลุมผมนี้กลายเป็นส่วนสำคัญในการแต่งตัวของชาวมุสลิม ดังนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่กลุ่มสตรีตัดเย็บผ้าคลุมเกิดแนวความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการออกแบบลวดลายสวยงามบนผ้าคลุมผม ซึ่ง ได้กลายเป็นอาชีพที่น่าสนใจ เพราะจะทำให้ช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและได้ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถให้กับเยาวชนสืบทอดต่อไป

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นางสาวกีเยาะ อาบูบากา
เกิดเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๐๕ อายุ ๔๘ ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน

๓๖/๑ หมู่ที่ ๓ บ้านดาลอ ตำบลมะนังยง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

สถานภาพ สมรสแล้ว จำนวนบุตร - คน

ประวัติการศึกษา

จบชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านกะลาพอ ต.เตราะบอน อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

จบชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น กศน.อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

ประวัติการทำงาน

๑. เป็นประธานกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักรของหมู่ที่ ๓ บ้านดาลอ ต.มะนังยง

๒. เป็นคณะทำงาน/กรรมการ โครงการกองทุนหมู่บ้านและกองทุนแม่ของแผ่นดิน

๓. มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดวิทยาทานด้านการตัดเย็บผ้าคลุมผม(ฮิญาบ)

วัสดุ / อุปกรณ์

๑. เครื่องจักรเย็บผ้า

๒. ผ้า ขนาด ๑ หลา

๓. ด้ายตามสีผ้า

๔. กระดาษหนังสือพิมพ์

๕. ผ้าแข็งและผ้าฟองน้ำ

การเย็บผ้าคลุมผม (ฮิญาบ)

กระบวนการ/วิธีการ

เรียบร้อยแล้วนั้นมาทับซ้อนกันยึดด้วยเข็มหมุด แล้ว ทำการตัดผ้า โดยเผื่อผ้าไว้ ประมาณ ๒ นิ้ว (ชิ้นที่ ๑) ทำการตัดผ้าแข็งและฟองน้ำ โดยมีความยาว ๔" x ๑๐" (ชิ้นที่ ๒) ๔. นำชิ้นที่ ๑ และ ชิ้นที่ ๒ มาประกอบกันโดยการเย็บเข้าด้วยกันโดยมีความกว้างของหน้า ประมาณ ๑๐ นิ้ว เมื่อทำการเย็บเรียบร้อยแล้ว ให้จัดความตึงหรือความสวยงามของผ้า ก่อนนำไปใช้หรือจำหน่าย

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๗

ขั้นตอนที่ ๘

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเย็บผ้าคลุมผม (ฮิญาบ) เรียนรู้มาหลายปีนับตั้งแต่รุ่น ปู่,ย่า,ตา, ยาย จนถึงปัจจุบัน สามารถนำรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอาชีพเสริมของครอบครัวด้วยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป นำไปขายในตลาดต่างๆ ได้เช่น ตลาดในตัวอำเภอ ตลาดในจังหวัด และตลาดต่าง ๆ ประเทศ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตาลีอายร์

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำขนมกงหรือขนมกงเกวียน

ขนมกงหรือขนมกงเกวียน ซึ่งหมายถึงกงเกวียนที่หมุนไปข้างหน้าเช่นเดียวกับพระธรรมจักร ความหมายที่ต้องการสื่อถึงงานแต่งงานก็คือ ต้องการให้คู่บ่าวสาวรักและครองคู่อยู่ด้วยกันชั่วนิจนิรันดร์ประวัติขนมกง

ขนมกงเป็นขนมโบราณ มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาตอนต้น จากคำให้การขุนหลวงหาวัดประดู่ทรงธรรม ในเอกสารหอหลวงสมัยอยุธยา “ย่านป่าขนม” ชาวบ้านนั้นทำขนมขายและนั่งร้านขายขนมชะมด กงเกวียน ภิสถั่ว สำปันนี ขนมกงเกวียนก็คือขนมกงนั่นเอง รูปร่างก็เป็นล้อเกวียนสมชื่อสำหรับคนไทย ขนมกงดูจะแพร่หลายมากเป็นพิเศษในจังหวัดภาคกลาง โดยเพราะอย่างยิ่งแถบจังหวัดอยุธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ฯลฯ เป็นที่รู้กันดีว่าขนมกงเป็น ขนมมงคล ที่นิยมใช้ในพิธีแต่งงานในฐานะขนมขันหมาก นอกจากขนมกงวงเล็ก ที่ทำกินกันตามปกติแล้วยังมีขนมกงขนาดใหญ่ ที่ทำขึ้น ในโอกาสพิเศษอย่างงานแต่ง นอกจากขนาดที่ใหญ่แล้ว บางที่จะประดิษฐ์โดยการเอาดอกมาเสียบสี่มุมของตัวกง รวบปลายดอกแล้วมัดยอดด้วยดอกให้เหมือนทรงกระโจม นำแป้งที่ใช้ชุบตัวกงมาสลัดในกระทะให้เป็นแพฝอย ๆ

นำแพแป้งที่ลักษณะเหมือนแหนี้มาคลุมตัวกระโจมดังกล่าว เพิ่มความสวยงามไปอีกแบบ จากนั้นก็จะนำใส่สาแหรกหาบไปในพิธีแห่ขันหมากขนมกงขาดไม่ได้ในงานหมั้นงานแต่ง จนคนไทยสมัยก่อน ถึงกับ มีสำนวนพูดสัพยอกว่า เมื่อไรจะได้กินขนมกงเสียที ซึ่งหมายความว่าเมื่อไรจะแต่งงานนั้นเอง ขนมกงเป็นขนมมงคล ด้วยเชื่อว่าจะทำให้คู่บ่าวสาวมีใจคอหนักแน่นและครองรักกันตลอดไปเหมือนกงล้อของเกวียนที่หมุนไปเรื่อย ๆ สมัยก่อนในงานหมั้นงานแต่งจะใช้ขนมกงควบคู่กับขนมสามเกลอ แต่ปัจจุบันขนมสามเกลอเสื่อมความนิยมไป

มากแล้ว คงเหลือแต่ขนมกงที่คนไทยภาคกลางยังนิยมใช้เป็นขนมแต่งงานกันแพร่หลาย ดังนั้นแถวอยุธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี จึงมีแม่ค้าทำขนมกงขายตามสั่ง ซึ่งจะมีมากในเดือนที่นิยมพิธีแต่งงาน อย่างไรก็ตามทุกวันนี้จะหาศิลปินนักทำขนมกงอร่อย ๆ ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ

ประวัติของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นางนิตยาพร โตะฮิง
สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาอิสลาม
เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๑

ที่อยู่ปัจจุบัน

๕๒/๔ ม.๒ ต.ตาลีอายร์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ๙๔๑๕๐
ชื่อบิดา นายนูเซ็ง กูนิง
ชื่อมารดา นางฮาลีเมาะ กูนิง
สถานภาพ สมรส
มีบุตร/ธิดา จำนวน ๓ คน

ประวัติการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา จาก ร.ร. สุวรรณ์ไพบูรณ์ ต.ยามู อ.ยะหริ่ง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก ร.ร. เบ็ญจมราชูทิศ อ.เมือง จ.ปัตตานี

วัสดุ / อุปกรณ์

ส่วนผสม

๑. ถั่วเขียว ๒ ถ้วย
๒ น้ำตาลทราย ๑ ถ้วย
๓ กะทิคั้น ๒ ถ้วย
๔ แป้งข้าวเหนียว ๖ ช้อน
๕. ไข่ไก่ ๑ ฟอง
๖ น้ำมันสำหรับนวดพอสมควร

การทำขนมกงหรือขนมกงเกวียน

กระบวนการ/วิธีการ

๑. ล้างถั่วเขียวให้สะอาด ใส่ในตะแกรงให้สะเด็ดน้ำ ใส่กระชอนคั่วจนเหลือง
๒ เลาะเปลือกออกแล้วโม่ให้ละเอียด กรองด้วยกระชอนที่มีตาละเอียด
๓ นำกะทิเคี่ยวกับน้ำตาลพอเป็นยางมะตูม ปล่อยไว้ให้เย็น
๔ นำถั่วที่กรองไว้ผสมกับข้อ ๓ นวดให้เข้ากันดีจนพอปั้นได้ ก็ปั้นให้ปั้นเป็นกงผึ่งไว้
๕ นำแป้งข้าวเหนียวนวดกับหัวกะทิจนนุ่มแล้วใส่ไข่ ๑ ฟอง ละลายแป้งกับหาง กะทิให้ข้น พอสมควร

๖ นำขนมที่ปั้นชุบแป้งที่ผสมไว้ทอดในน้ำมันที่ค่อนข้างร้อนจัดทอดจนเหลือง ตักพักในตะแกรงให้ขนมกงสะเด็ดน้ำมัน

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขนมกงเป็นขนมขันหมากในงานมงคลสมรส โดยมีความเชื่อว่าทำให้ชีวิตการสมรสยืนยาวตลอดไป ทำขาย จนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทำให้เกิดรายได้กับครอบครัวและหมู่บ้าน สามารถส่งไปขายตามร้านค้า ต่างๆ ส่วนราชการ ได้ติดต่อออกงานเพื่อสาธิตการทำขนม

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลปุลากง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรงนก นกกรงหัวจุก

เฟอร์นิเจอร์ประดับบ้านอีกด้วย โดยนิยมทรงสี่เหลี่ยมคางหมู สูงประมาณ ๓๐ นิ้ว ด้านล่างกว้างประมาณ ๑๔ นิ้ว มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน เช่นกัน ได้แก่ โครงกรง ซี่กรง และหัวกรง โครงกรงนกกรงหัวจุก เน้นที่พยายามใช้ไม้เนื้อแข็งนำมาเลื่อยซอนเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ถึง ๑๘ ชิ้น ได้แก่

๑ ไม้เสา สูงประมาณ ๓๒ นิ้ว จำนวน ๔ อัน (หลังการเลื่อยซอยนำมากลึงกลมเรียบ)

๒. ไม้คานบน ยาวประมาณ ๑๒ นิ้ว จำนวน ๕ อัน

๓. ไม้คานล่าง ยาวประมาณ ๑๔ นิ้ว จำนวน ๕ อัน

๔ ไม้คั่นกรง ยาวประมาณ ๑๒.๕ นิ้ว จำนวน ๔ อัน

ไม้อันดับที่ ๒,๓ ๔ จะต้องวัดขนาด เจาะรูด้วยสว่านตาเล็ก เจาะทะลุบนสันให้รับกัน เพื่อไว้เสียบร้อยซี่กรง มีการถือเคล็ดเกี่ยวกับจำนวนรูที่เจาะ ให้เจาะเป็นจำนวนคี่ เช่น ๑๓,๑๕,๑๗,๑๙ หรือ ๒๑ รู ตามความเล็กใหญ่ของกรง หากเจาะเป็นคู่เชื่อกันว่าจะทำให้นกเจ็บป่วย ขันไม่ดี หลังจากนั้นช่างจะเน้นการลักลายบนไม้โครงทุกชิ้น ซึ่งเป็นส่วนที่จะแสดงความงาม ความประณีตของฝีมือช่างและบ่งบอกถึงราคาของกรงนก

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายเจะอามะ มะเซ็ง

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย

เกิด ๓๐ กันยายน ๒๕๑๔

ที่อยู่ที่อยู่ปัจจุบัน

๖๗ ม.๑ ต.ปุลากง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ๙๔๑๕๐

เบอร์โทร ๐๘๕ ๗๙๙๖๘๖๖

ชื่อบิดา นายเจะเงาะ มะเซ็ง

ชื่อมารดา นางเจะสง มะเซ็ง

สถานภาพ สมรส

มีบุตร-ธิดา จำนวน ๓ คน

ผลงานที่ผ่านมา

๑ เมื่อวันที่ ๑๕ พ.ค. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลการประกวด กรงนก ณ.ตำบลตาแกะ

๒ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓ สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ ได้เข้ามาถ่ายทำสารคดีวิธีการทำกรงนก

๓. ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการตัวแทนของอำเภอยะหริ่งในงานการแข่งขันนกกรงหัวจุก

วัสดุ / อุปกรณ์

เครื่องเจียรไม้

ไม้ทำกรงนก

แลกเกอร์

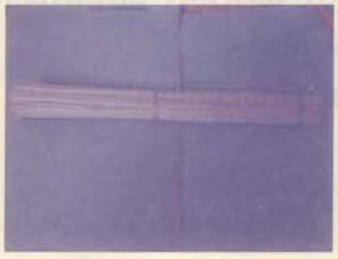

ก้านไม้กรงนก

เครื่องเจาะรู

กาวทาไม้

กระดาษทราย

สว่านเจาะไม้

ดินสอ

มีดแกะสลัก

หัวแขวนนก

กระดาษลายดอก

การทำกรง นกกรงหัวจุก

กระบวนการ/วิธีการ

๑ เตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ

๒ นำไม้มาผ่าเป็นชิ้นเล็กๆ ให้เสมอกันตามขนาดที่ต้องการ และนำมาขัดกับกระดาษทรายเพื่อนำมาทำเป็นเสากรงนก

๓. แกะสลักทำลายดอกตามแบบที่ต้องการ

๔. นำไม้มาประกอบเป็นกรงนกตามแบบที่ต้องการ

๕ นำไม้ไผ่หรือไม้ตาลโตนดมาเหลาให้เป็นซี่เล็กๆ ตามขนาดที่ต้องการและนำก้านกรงนกที่ได้มานำมาประกอบเป็นกรงนก

๖. นำอุปกรณ์เสริมมาใส่ในกรงนก เช่น ถ้วยสำหรับใส่น้ำ ใส่อาหาร หัวกรงสำหรับแขวน

๗. ขั้นตอนสุดท้าย ทาแลกเกอร์แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง

๘ นำก้านมาประกอบและใส่หัวกรงนก

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๗ ขั้นตอนที่ ๘ ขั้นตอนที่ ๙

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรงนกกรงหัวจุกในปัจจุบัน ทำเพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้จากอาชีพหลัก ซึ่งการทำกรงนกกรงหัวจุกสำหรับในภาคใต้เรานั้นสามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัวอย่างมากมายเพราะ ชาวบ้านต่างนิยมเลี้ยงนกกรงหัวจุก เพื่อไว้ดูเล่น ประดับบ้าน และเพื่อไว้แข่งขัน ซึ่งในการแข่งขันแต่ละครั้งก็จะมีรางวัลมากมายซึ่งก็สามารถนำมาเป็นรายได้ของครอบครัวได้

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตันหยงจึงงา

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำไซดักกุ้ง

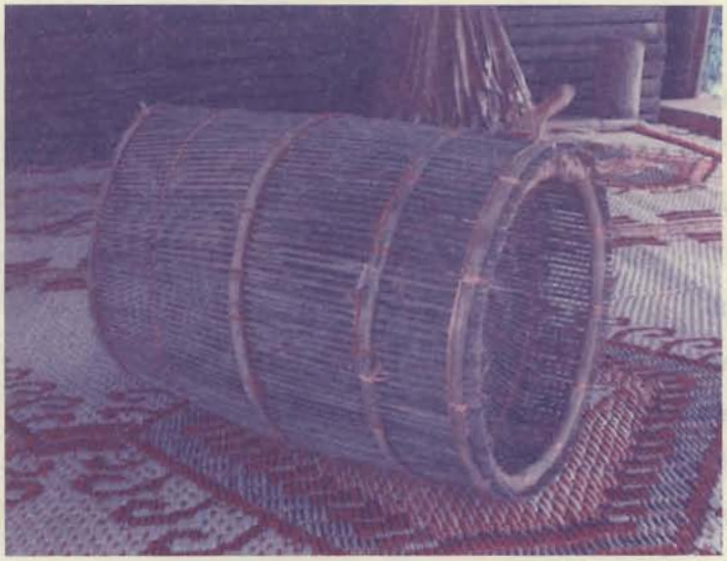

เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ประเภทกุ้ง ที่บ้านผมเขาเรียกว่า กุ้งนา (กุ้งฝอย) ไซดักกุ้งทำมาจากก้านมะพร้าว หรือไม้ไผ่ที่นำมาเหลาให้เป็นก้านขนาดก้านมะพร้าวแล้วนำมาสานให้เป็นรูปทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลางวัดช่วงกลางของไซประมาณ ๕ นิ้ว ปลายทั้งสองข้างของไซจะเรียวใช้กะลามะพร้าวมาตัดให้เป็นวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดเท่ากับปลายปิดเอาไว้ ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งก็ใช้กะลามะพร้าวทำเป็นฝาปิดเปิดได้ ตรงช่วงกลางจะใส่งาไว้ตรงข้ามกันเพื่อเป็นช่องให้กุ้งเข้าไปในไซ ในช่วงเดือน ๓ เดือน ๔ ช่วงนี้น้ำในนาจะแห้งคงมีแต่ในลำธารสาธารณะเท่านั้นที่มีน้ำ พวกสัตว์น้ำต่างๆ ก็จะลงมารวมกันอยู่ลำรางนี้ทั้งหมด มีบ้างเหมือนกันที่ยังคงตกค้างอยู่ตามแอ่งน้ำเล็ก ๆ ในนาที่น้ำแห้งจนเกือบเป็นขี้โคลนแล้ว สัตว์น้ำที่ตกค้างอยู่นี้ส่วนใหญ่จะเป็นปลาตัวเล็ก ๆ บ้านผมเรียกว่าลูกคลัก (ปลาตกคลัก) ส่วนพวกกุ้งถ้าตกค้างอยู่ก็มักจะตายก่อนเพื่อนส่วนพวกที่หนีได้ก็ลงไปอยู่ในลำธาร เช่นกัน การดักกุ้งจึงนิยมดักกันตามลำธารนี้แหละ วิธีการดักก็ต้องขุดดินในลำรางมาทำเป็นป้อง (ทำนบเล็กๆ) กั้นน้ำในลำรางให้มีช่องน้ำไหลขนาดความกว้างเท่ากับความยาวของไซ แล้วนำไซมาดักขวางทางน้ำไหลเอาไว้ พวกกุ้งและปลาตัวเล็ก ๆ เช่นปลากริม ก็จะเข้ามาติดอยู่ในไซ ส่วนปลาตัวใหญ่ก็จะกระโดดข้ามไป

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล นายอับดุลเลาะ เจะหะ

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนาอิสลาม

เกิดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๖

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑/๑ ม. ๒ ตำบลตันหยงจึงงา อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๕๐

เบอร์โทร ๐๘๖-๒๘๘๐๔๓๕

ชื่อบิดา นายสะแลแม เจะหะ

ชื่อมารดา นางมือเลาะ เจะหะ

สถานภาพ สมรส

มีบุตร จำนวน ๒ คน

เด็กชาย อินดรา เจะหะ

เด็กชาย อนุมัติ เจะหะ

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านโต๊ะตีเต อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
- ระดับมัธยมต้น จากโรงเรียนวุฒิชัยวิทยา อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี
- ระดับมัธยมปลาย จาก การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ประวัติการทำงาน

- ครูโครงการเผยแพร่ภาษาไทย ของ ศอ.บต. ปี ๒๕๓๓ - ๒๕๓๔
- ผู้สื่อข่าวพาณิชย์ ปี ๒๕๓๕ - ๒๕๔๐
- วิทยากรการฝึกอบรมเยาวชน ปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๑
- เป็นผู้ก่อตั้งโครงการ กอ.สสส. ใน ตำบลตันหยงจึงงา ปี ๒๕๔๘

วัสดุ / อุปกรณ์

ก้านมะพร้าว , ไม้เลื้อย ไม้ไผ่ , เชือกฝาง มีด

การทำไซดักกุ้ง

กระบวนการ/วิธีการ

๑. เตรียมก้านมะพร้าวที่ได้ขนาดมาเหลา

๒. การขึ้นตัวโครงไซ โดยใช้เชือกฝางทัก

๓. การขึ้นตัวโครงไซโดยใช้ไม้เลื้อยยึดด้านใน

๔. การขึ้นโครง (งา) แกนกลางทรงกรวยด้านหน้า

๕. การขึ้นโครงทำฝาท้ายเพื่อ เปิด- ปิด (เอากุ้งออกจากไซ)

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอน ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่๗

ขั้นตอนที่ ๘

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้คนรุ่นหลังสามารถสืบทอด และนำวัสดุที่หามาได้ในชุมชนนำมาประยุกต์ใช้เป็นอาชีพเสริม และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดรายได้ในชุมชนสามารถนำไปขายในตลาดต่าง ๆ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตอหลัง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนวด

นวด เป็นการบำบัดรักษาอย่างหนึ่งที่บรรเทาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้กลับมาอย่างปกติ และสามารถแก้ปัญหาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายจากการประสบอุบัติเหตุ จากการเคล็ดหรือกล้ามเนื้อฉีด สามารถมาบำบัดนวดให้กลับมาอย่างปกติ สามารถสร้างความสุขให้กับชีวิตเป็นสุข

มนุษย์โดยมีความต้องการทางด้านปัจจัยหลาย ๆ อย่างธรรมชาติ มนุษย์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นกลไกของการดำรงชีวิต เด็ก วัยรุ่น วัยกลางคน คนแก่ คนชรา เป็นไปตามธรรมชาติ ของระบบการทำงานของร่างกายของมนุษย์ ตามเวลาและสถานการณ์ จากการเมื่อยล้าของระบบการทำงาน หรือได้รับผลกระทบจากการกิน หรือ จากการประสบอุบัติเหตุ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบำบัด หรือบรรเทาร่างกายโดยจากการนวด เป็นที่สำคัญอย่างยิ่ง

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายอิสมาแอ เซ็ง

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาอิสลาม

เกิดวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๕

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๑ หมู่ ๓ ตำบลตอหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๕๐

เบอร์โทร ๐๘๔-๘๔๒๒๕๒๖
ชื่อบิดา นายแม็งเซ็ง
ชื่อมารดา นางแวลีเยาะ ปี
สถานภาพ สมรส
มีบุตร/ธิดา จำนวน ๓ คน

ประวัติการศึกษา

ระดับประถม จากโรงเรียนบ้านดูซงปาแย ชั้น ป.๕ ต.ตอหลัง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

วัสดุ / อุปกรณ์

น้ำมันโรเบตร์ , มือใช้การนวด

กระบวนการขั้นตอนการนวด

๑. ลงน้ำมันตามที่ต้องการนวด
๒. ลงมือนวด ต่างส่วนของร่างกายไปอย่างพอเหมาะ พอสมควรอาจอยู่ในระยะเวลา ๒ ชั่วโมง
๓. นวดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนวด เป็นปัจจัยที่มนุษย์มีความต้องการในการบำบัด เพื่อให้เกิดการทำงานของร่างกายกลับยังปกติ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นที่รู้จักของกลุ่มชาวบ้าน หรือ ประชาชน และเกิดความสนใจมาใช้บริการ การนวดจากครูภูมิปัญญาเป็นที่ยอมรับและเกิดความสนใจที่จะเอาความรู้กลับมาใช้บรรเทา นวดคนในบ้านเป็นอย่างต่อเนื่อง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบาโลย

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องจักสาน

การทำเครื่องประดิษฐ์ยุคแรก ๆ มนุษย์จะนำวัตถุดิบจากธรรมชาติเท่าที่จะหาได้ใกล้ตัวมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การน้ำใบไม้ กิ่งไม้ ต้นไม้ประเภทเถามาสานมาทำเป็นรูปทรงง่าย ๆ เพื่อใช้เป็นภาชนะเพื่อใช้สำหรับตักน้ำ รองน้ำ ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นกระบวยตักน้ำ ถังน้ำที่มีความประณีต ในยุคต่อ ๆ มา เครื่องจักสานหรือเครื่องประดิษฐ์เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มนุษย์คิดวิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการพับและสานกันของวัสดุที่เป็นชิ้นเป็นอันโดยสร้างรูปทรงของสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ในการใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อศาสนาและวัสดุในท้องถิ่นนั้น ๆ

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นางรอมือเล๊าะ วามะ
สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาอิสลาม
เกิดวันที่ - - ๒๔๘๕
ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๖๗/๑
ชื่อมารดา นางเจ๊ะกะมาลอ วามะ
สถานภาพ สมรส
บุตร/ธิดา จำนวน ๓ คน

ประวัติการศึกษา

ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านบาโลย ต.บาโลย

ประวัติชีวิตและผลงาน

๑. มีการจัดสานตะกร้าและประดิษฐ์

๒. ผลงานที่ได้รับการเผยแพร่ชาวบ้านในตำบล

ประสบการณ์การทำงานด้านเชี่ยวชาญ

มีความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาด้านศิลปะพื้นถิ่น

วัสดุ / อุปกรณ์

เถาวัลย์

ใบตอก

ไม้ตำเสา

การทำถังน้ำด้วยใบกระตอก

กระบวนการ/วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๗

๑ นำอุปกรณ์ที่หาได้จากตามท้องถิ่น คือใบกะตอก
๒ นำไม้ตำเสาเพื่อทำก้านที่ถือ
๓ นำเถาวัลย์เพื่อผูกก้านที่มือให้แน่น
๔ ตัดใบกระตอกให้เป็นสี่เหลี่ยมพื้นผ้ามีขนาดเท่ากันซ้อนเข้าด้วยกันทั้ง 2 ใบ
๕. พับทั้ง ๒ ด้านให้เป็นมุมแล้วพับหัวข้างบนเพื่อทำที่ถือ
๖ พับมุมให้ครบทั้ง ๔ ด้าน จากนั้นก็นำไม้ตำเสาตัดให้มีขนาดพอมือ
๗ นำเถาวัลย์ผูกก้านถือให้แน่นกันหลุด

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแนวคิดของคนในชุมชนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพตามความถนัดเกิดการรวมกลุ่ม และมีความสามัคคีซึ่งกันและกันส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นหาวัตถุดิบมาเสริมได้จากภายในท้องถิ่น

๓ มีทักษะ ความรู้ ความชำนาญในด้านการจักสานสนับสนุนความเข้มแข็งในชุมชน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตะโละกาโปร์

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทำกรงนก นกกรงหัวจุก

ละมีหนังสือบางเล่มได้เขียนเอาไว้ว่าชนชาติแรกที่บ้า นกปรอดหัวจุกมา เลี้ยงคือชาวจีน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2410 คนจีนได้นำนกปรอดหัวจุก มาเลี้ยงแทน นกโรบิ้น ที่คนจีนส่วนใหญ่นิยมนำมาใส่กรงพาเดินไปตามถนนหรือนั่งร้านกาแฟ หรือไปหาเพื่อนๆ ที่รู้ใจและเลี้ยงนกเหมือนกัน และเจ้านกโรบิ้นมักจะเป็นนกที่ตกใจง่ายและตื่นคน บางครั้งตกใจมากถึงขั้นช็อกตายคากรง ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ชาวจีนหันมาเลี้ยงนกปรอดหัวจุกหรือนกหัวจุกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

นกกรงหัวจุก มีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นในทวีปเอเชีย พบได้ประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ส่วนใหญ่เราจะพบนกชนิดนี้ได้ทั่วทุกภาคของประเทศนกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนภาคใต้มายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย นั่นคือการแข่งขันประชันเสียงเพลงที่มีลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน แต่ในสมัยก่อนของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช นิยมนำ นกกรงหัวจุกมาชนกันหรือตีกัน เหมือนกันการชนไก่ คือ นำนกมาเทียบขนาดให้ใกล้เคียงกัน แล้วจับใส่กรงกลางที่มีขนาดใหญ่ แล้วปล่อยให้นกทั้งสองตัวไล่จิกตีกันภายในกรงจนกว่าจะรู้แพ้รู้ชนะ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า นกหัวจุก มีนิสัยดุร้ายและชอบไล่ตีกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว

การแข่งขันนกกรงหัวจุกได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะว่าชาวจังหวัดสงขลามีแนวคิดที่จะเปลี่ยนจากการตีกันมาเป็นการแข่งขันประชันเสียง โดยเอาแบบจากการแข่งขันของนกเขาชวา คือ นำนกป่าที่ต่อมาได้นำมาเลี้ยงและฝึกให้เกิดความเชื่องกับผู้เป็นเจ้าของ พร้อมกับฝึกให้นกมีความสามารถในการร้องในลีลาต่างๆ ตามแต่ที่นกแต่ละตัวจะทำได้ และผู้เล่นนกกรงหัวจุก ก็เริ่มมีผู้นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ จึงได้มีการจัดการแข่งขันขึ้นอย่างเป็นทางการ

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ สกุล นายเจะอูมา เจะหลง
วัน เดือน ปี เกิด ๑๘ สิงหาคม ๒๕๐๒
อายุ ๕๑ ปีบริบูรณ์
หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓-๙๔๐๙-๐๐๕๗๒๓๒-๕

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๒๘/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านปาตา ตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔
อาชีพปัจจุบัน ช่างทำกรงนก, ช่างก่อสร้าง

ประวัติครอบครัว

ชื่อ- สกุล บิดา นายเจะอาลี เจะหลง
ชื่อ- สกุล มารดา นางเจะหมัะ เจะหลง
พี่น้อง ๑ คน
เป็นบุตรคนที่ ๑
ชื่อ- สกุล ภรรยา นางลีเมาะ เจะหลง
อาชีพภรรยา แม่บ้าน
บุตรทั้งหมด ๔ คน บุตรชาย ๒ คนบุตรหญิง ๒ คน

ประสบการณ์การทำงาน

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถ ความชำนาญในการแกะสลักลายกรงนกหัวจุก เนื่องจากได้รับสืบทอดจากครอบครัว และได้รับจ้างทำกรงนกหัวจุกขาย เพื่อหารายได้เสริมมาเป็นเวลานับ 10 ปีมาแล้ว ซึ่งทำให้มีความชำนาญ และมีสบการณ์ในการทำกรงนกหัวจุกอย่างมากมาย

วัสดุ/อุปกรณ์

เลื่อยฉลุ

เจียรไฟฟ้า

สว่านไฟฟ้า

ข้อน

กาวร้อน

กระดาษทราย

ไม้บรรทัดฉาก

ลายต่างๆ

ไม้สำหรับทำกรงนก

ทำกรงนก

กระบวนการ/วิธีการ

๑ ทำการขัดไม้ด้วยเครื่องขัดไม้แบบรถถัง เพื่อได้ไม้ที่เรียบ และเห็นลายไม้ชัดขึ้น

๒ นำลวดลายที่ต้องการไปตัดและทากาวลาเท็กซ์เพื่อทำการติดลายบนไม้ที่ต้องการทำกรง เสร็จและ ปล่อยทิ้งไว้จนกาวแห้งดี

๓. ทำการเจาะรูข้างใน ด้วยดอกสว่านดอกเล็กๆ ตามลายที่ต้องการฉลุ แล้วเริ่มฉลุตามลวดลาย

๔. เมื่อได้ต้นแบบตามต้องการแล้ว ทำการวัด มาร์คเครื่องหมาย แล้วทำการเจาะรูด้วยสว่านไฟฟ้า

๕ หลังจากได้ลายที่ฉลุเรียบร้อยแล้ว ต่อไปทำเสาสูง ๔๕ เซนติเมตร หนา ๑ เซนติเมตร แล้วทำการทาบต้นแบบเพื่อทำการมาร์คเพื่อทำไม้ลำพัด บนและล่างตามต้องการ การแกะเสาและการทำเสาอย่างง่าย คือ การทำเสาเหลี่ยมลบมุม ข้างล่างใหญ่ ปลายบนเรียวเล็ก และเมื่อมีความชำนาญแล้ว จึงทำการดัดแปลงแกะเสาหรือแกะลา

๖ เมื่อได้เสาแล้ว จึงทำการประกอบโดยวางส่วนที่จะประกอบลงไปทีละด้าน แล้วค่อยยึดด้วยตะปู อย่าเพิ่งหยอดกาว ให้ประกอบทั้ง ๔ ด้านให้เสร็จก่อนแล้วทดลองตั้งและขยับหรือดัดเพื่อให้ได้ฉากมากที่สุด จึงหยอดกาวยึดให้แน่น

๗. สุดท้ายประกอบซี่ไม้ไผ่ติดด้วยกาวร้อน ทิ้งไว้ให้แห้ง แล้วเก็บรายละเอียดด้วยการขัดกระดาษทรายเบอร์ละเอียดอีกครั้ง เป็นอันเสร็จขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพหลัก ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมทางภาคใต้ที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเพื่อเผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และนำไปประกอบอาชีพกับเยาวชนต่อไป

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลแหลมโพธิ์

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรงนก

นกกรงหัวจุก มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า “นกปรอดหัวโขนเคราแดง” หรือ “นกพิชหลิว” มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Pycnonotus jocosus เป็นสัตว์คุ้มครองประเภทนก ที่เพาะพันธุ์ได้ นกวงศ์นี้มีถิ่นอาศัยอยู่แถบเอเชีย ในกลุ่มประเทศ ที่มีอุณหภูมิร้อนชื้นสูง เช่น จีน อินเดีย อินโดฯ สิงคโปร์ ลาว กัมพูชา และไทย พบเห็นได้ทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะนกปรอดหัวโขนเคราแดง นกกรงหัวจุกนั้น ทางภาคใต้นิยมเลี้ยงกันมานานแล้ว และสืบทอดมาสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน จนเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านทางภาคใต้ก็ว่าได้เหตุนี้เอง ที่เรามักจะเห็นกรงนกหัวจุกแขวนตามบ้านเรือนประชาชนแทบทุกบ้าน บ้างก็หิ้วขึ้นจักรยานไปด้วย บ้างหิ้วไปกินกาแฟ แบกกันไปทั้งกรงอย่างนั้นแหละ นกกรงหัวจุก มีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นในทวีปเอเชีย พบได้ประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ส่วนใหญ่เราจะพบนกชนิดนี้ได้ทั่วทุกภาคของประเทศ นกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนภาคใต้มายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย นั่นคือการแข่งขันประชันเสียงเพลงที่มีลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน แต่ในสมัยก่อนของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช นิยมนำ นกกรงหัวจุก มาชนกันหรือตีกัน เหมือนกันการชนไก่ คือนำนกมาเทียบขนาดให้ใกล้เคียงกัน แล้วจับใส่กรงกลางที่มีขนาดใหญ่แล้ว ปล่อยให้นกทั้งสองตัวไล่จิกตีกันภายในกรงจนกว่าจะรู้แพ้รู้ชนะ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า นกหัวจุก มีนิสัยดุร้ายและชอบไล่ตีกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว การแข่งขันนกกรงหัวจุกได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เพราะว่าชาวจังหวัดสงขลามีแนวคิดที่จะเปลี่ยนจากการตีกันมาเป็นการแข่งขันประชันเสียง โดยเอาแบบจากการแข่งขันของนกเขาชวา คือนำนกป่าที่ต่อมาได้นำมาเลี้ยงและฝึกให้เกิดความเชื่องกับผู้เป็นเจ้าของ พร้อมกับฝึกให้นกมีความสามารถในการร้องในลีลาต่างๆ ตามแต่ที่นกแต่ละตัวจะทำได้ และผู้เล่นนกกรงหัวจุก ก็เริ่มมีผู้นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายมะลี กะอาบู

วัน เดือน ปี เกิด / / ๒๔๕๘ อายุ ๕๕ ปี

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓-๕๔๐๑-๐๐๑๐๐-๕๒-๕

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๒๖ หมู่ที่ ๔ บ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔

อาชีพปัจจุบัน ช่างทำงานไม้ทุกชนิด

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖๕๕๖ -๕๗๔๑

ประวัติครอบครัว

ชื่อ- สกุล ภรรยา นางแมะนะ ยูโซะ

อาชีพภรรยา รับจ้างตากข้าวเกรียบ

บุตรทั้งหมด ๖ คน บุตรชาย ๖ คน

ประสบการณ์การทำงาน

คืองานไม้ทุกชนิด เช่น การทำกรงนก, การทำเรือกอและทั้งขนาดเล็ก และเรือกอและลำใหญ่, เชิงชายบ้าน, พวงกุญแจ เป็นต้น

ประวัติการถ่ายทอด

เนื่องจากว่ากรงนกเป็นสิ่งที่เหมาะสำหรับเยาวชนที่ยังไม่มีประสบการณ์เป็นด่านแรกในการที่จะเพิ่มทักษะให้เยาวชนมีองค์ความรู้ที่สามารถไปประยุกต์ใช้ในงานฝีมืองานไม้แบบต่าง ๆต่อไป กิจกรรมดังกล่าวทำให้เด็กเพลิดเพลินกับสิ่งที่ทำอีกทั้งยังสร้างจินตนาการก่อให้เกิดความรักความชอบในสิ่งที่ทำขึ้นนำมาซึ่งการสืบทอดต่อไปในอนาคต

ประสบการณ์

๑ เคยเป็นวิทยากรในชุมชนในการปลูกต้นไม้โกงกางเพื่อรักษาแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำชายฝั่ง

๒ ทำโมเดลบ้านไทยในอดีต โดยมีความสูง ๑๐ นิ้ว และได้แสดงผลงานในพิพิธภัณฑ์ประเทศมาเลเซีย

๓ ได้รับเกียรติซ่อมแซมเรือของเจ้าเมืองประเทศมาเลเซีย

๔. เคยได้รับรางวัลประราชทาน ในสาขาช่างศิลป์ไทย ประจำปี ๒๕๓๖

วัสดุ / อุปกรณ์

ไม้

ตะปู

หัวกรงนก

ใบเลื่อย

กาว

ซีไม้ไผ่

สว่านไฟฟ้า ๔ หุน

สว่านไฟฟ้า ๒ หุน

เจียรตั้งโต๊ะ

จิกซอร์ขนาดเล็ก

เจียร

จิกซอร์ขนาดใหญ่

วงเดือน

คีม

กบไฟฟ้า

มีดแกะสลัก

การทำกรงนก นกกรงหัวจุก

กระบวนการ/วิธีการ

๑. เตรียมไม้
๒. ตัดไม้ที่ละอันเพื่อทำโครงของกรงนก
๓. วาดแบบ
๔. ตัดไม้ตามแบบและเจาะรูประกอบเพื่อทำโครงสร้างของกรง
๕. เสียบซี่ไม้ไผ่ตามรูที่เจาะได้
๖. ตกแต่งให้สวยงาม

ขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕

ขั้นตอนที่ ๖

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างอาชีพให้เกิดรายได้แก่ครอบครัว สามารถเผยแพร่ให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอด และนำไปประกอบอาชีพต่อไป

ควรสนับสนุนในด้านการตลาดเพื่อสามารถนำสินค้าส่งออกจำหน่ายเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลจะรัง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำจักสานตะกร้า

ตะกร้าเป็นผลงานจากหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยซึ่งประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวันภายในครอบครัว วัสดุที่นิยมนำมาจักสานส่วนใหญ่เป็นวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น หวาย ไม้ไผ่ ใบลาน เชือกกล้วย ก้านมะพร้าว ผักตบชวา ฟาง กก กระจูด เป็นต้น

ตะกร้ามีประโยชน์ในการใช้สอยในชีวิตประจำวันของคนเรา เช่น ใส่ของขวัญเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ ไว้ใส่ผลไม้เพื่อเยี่ยมไข้ ไว้ใส่ขวดนมและของเล่นเด็ก ใส่ผลไม้ไว้บนโต๊ะอาหาร เป็นต้น

นอกจากนั้นตะกร้ายังเป็นที่นิยมใช้ใส่ของในการแห่ขบวนแต่งงานของชาวมุสลิมอีกด้วย เนื่องจากตะกร้าจักสานมีลวดลายที่สวยงาม น้ำหนักเบาและราคายังถูก เพราะเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายดาโอะ ยูโซะ

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา อิสลาม

วันเกิด ๑ มกราคม ๒๔๘๗

ที่อยู่ปัจจุบัน

๕๗/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลจะรัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๕๐

ชื่อบิดา นายอาแว ยูโซะ

ชื่อมารดา นางเจะเยาะ ยูโซะ

สถานภาพ สมรส

มีบุตร/ธิดา ๒ คน

วัสดุ /อุปกรณ์

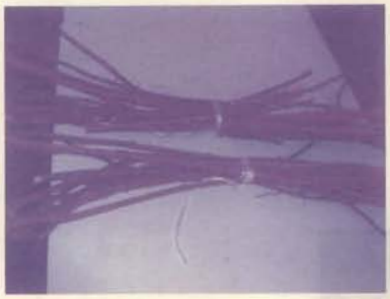

ไม้นมแมว

หวาย

ตะปู

เลื่อย

ค้อน

เขียง

มีด/พร้า

คีม

การทำจักสานตะกร้า

กระบวนการ/วิธีการ

๑. ดัดไม้นมแมวให้เป็นวงกลม ๒ วง เล็ก ใหญ่เพื่อทำเป็นฐาน
๒. ตัดไม้เป็นท่อนๆ ตามขนาดของตะกร้า เพื่อใช้ทำฐานและกรงของตะกร้า
๓. นำไม้ที่ตัดมาแล้วมาวางเรียงกันบนไม้วงกลมที่เตรียมทำฐานแล้วตอกตะปูให้แน่น
๔. นำฐานมาประกบกับไม้วงกลมใหญ่ที่เตรียมแล้วนำไม้ที่ตัดแล้วมาตอกตะปูเพื่อทำเป็นกรง
๕. นำไม้ ๒ เส้นมาดัดเป็นโค้งเพื่อใช้เป็นที่จับ แล้วนำมาประกบกับตะกร้าที่ทำเสร็จแล้ว ตอกตะปูให้แน่น
๖. นำหวายที่เตรียมไว้มาพันให้เป็นลวดลายที่ต้องการ แต่ต้องพันให้แน่นๆ
๗. นำตะกร้าที่เสร็จมาทาแชร์แลคทาไม้เพื่อความสวยงาม

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔ ขั้นตอนที่ ๕ ขั้นตอนที่ ๖

ขั้นตอนที่ ๗

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจักสานตะกร้าจากไม้นมแมวเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างหนึ่งของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันผู้คนนิยมนำมาใช้กันในพิธีแห่ขบวนแต่งงานเพราะมีความสวยงาม ราคาถูก น้ำหนักเบา หาซื้อได้ง่าย

การจักสานตะกร้าจากไม้นมแมวจึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ผู้จักสาน ซึ่งผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจักสานก็มีไม่กี่คน ตะกร้าจากไม้นมแมวกลายเป็นสินค้าที่ผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมากอีกชนิดหนึ่ง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลสาบัน

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำกรงนก นกกรงหัวจุก

นกกรงหัวจุก นิยมเลี้ยงกันมาเป็นประเพณีแต่โบราณซึ่งคนรุ่นก่อนและรุ่นใหม่มีความเชื่อว่า สัตว์ประเภทนี้มีคุณค่าที่สุดสำหรับเลี้ยงไว้กับบ้านซึ่งคนรุ่นก่อนส่วนใหญ่เลือกลักษณะรูปร่าง เสียงและส่วนประกอบอื่นๆ ที่เข้าตำราเลี้ยงไว้กับบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลแต่มาสมัยนี้คนส่วนใหญ่นิยม เสียง นกกรงหัวจุกเพราะเดี๋ยวนี้ประชาชนนิยมการแข่งขันเสียงนกกรงหัวจุกเพราะความไพเราะของเสียงร้องสามารถทำชื่อเสียงและราคาให้กับเจ้าของผู้เลี้ยงมากมายจนสามารถสร้างฐานะให้กับเจ้าของผู้เลี้ยงเป็นอย่างดี

ประวัติความเป็นมาครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล นายมะรอมลี สมาแอ
สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา อิสลาม
เกิดวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๐

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๓๐ หมู่ ๓ ตำบลสาบัน อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๕๐
เบอร์โทร ๐๘๘-๓๗๘๖๔๗๔
ชื่อบิดา นายเจ๊ะเฮง สมาแอ
ชื่อมารดา นางกะมาลอ สมาแอ
สถานภาพ สมรส
มีบุตร ๓ คน

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมจากโรงเรียนชุมชนบ้านสาบัน
- ระดับมัธยมต้นจากโรงเรียนส่งเสริมศาสน์

วัสดุ / อุปกรณ์

๑. ไม้เสาสูงประมาณ ๓๒ นิ้ว จำนวน ๔ อัน(หลังการเลื่อยซอยนำมากลึงกลมเรียบ)
๒. ไม้คานบนยาวประมาณ ๑๒ นิ้วจำนวน ๕ อัน
๓. ไม้คานล่างยาวประมาณ ๑๔ นิ้วจำนวน ๕ อัน
๔. ไม้คั่นกรงยาวประมาณ ๑๒.๕ นิ้วจำนวน ๔ อัน

การทำกรงนกนกกรงหัวจุก

กระบวนการ/วิธีการ

๑. ไม้อันดับที่ ๒, ๓ , ๔ จะต้องวัดขนาดเจาะรูด้วยสว่านตาเล็กเจาะทะลุบนสันให้รัดกันเพื่อไว้เสียบร้อยซี่กรง มีการถือเคล็ดเกี่ยวกับจำนวนรูที่เจาะให้

๒. เจาะเป็นจำนวนคี่เช่น ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๙ หรือ ๒๑ รูตามความเล็กใหญ่ของกรงหากเจาะเป็นคู่เชื่อกันว่าจะทำให้นกเจ็บป่วยขันไม่ดีหลังจากนั้นช่างจะเน้นสลักลายบนไม้โครงทุกชิ้นซึ่งเป็นส่วนที่จะแสดงความสวยงามประณีตของฝีมือช่างและบ่งบอกถึงราคากรงนก

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. รวมกลุ่มจัดทำกรงนกเพื่อกำหนดราคาขาย

บรรณานุกรม

ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น (ออนไลน์) สืบค้นจาก
http://www.sme.go.th/cms/c/portal/layout?p_๑_id=๒๕๔๓๑ (วันที่สืบค้น ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๓)
ข้อทั่วไปของอำเภอยะหริ่ง สืบค้นจาก ที่มา :
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอยะหริ่ง (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓)
ประวัติความเป็นมาของอำเภอยะหริ่ง สืบค้นจาก ที่มา :
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอยะหริ่ง (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓)
การทำกรงนกนกกรงหัวจุก (ออนไลน์) สืบค้นจาก
http ://www.nokkronghuajuck.com/modules.php?name=activeshow_mod&file=article&asid=27 (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓)
การทำจักสาน (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
www.nongbua.ru.ac.th/wattanatum/Oct.doc (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓)
การทำข้าวต้มใบกระพ้อใส่ไส้ (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
www.st.ac.th/intel/student_sample/.../pt๐๕_kanomtom.ppt (วันที่สืบค้นข้อมูล ๕ มิถุนายน ๒๕๕๓)
การทำเฟอร์นิเจอร์ (ตู้) (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
www.thaicarpenter.com/index.php?lay=show&ac (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๓ มิถุนายน๒๕๕๓)
การปักดอกลายผ้าคลุมผม (ออนไลน์) สืบค้นจาก
shopping.sanook.com/buy/buy_detail.php?nitemID = ๕๒๑๒๕๔๖ (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๔ มิถุนายน๒๕๕๓)
การนวดแผนไทย (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
Copyright ? ๒๐๐๘-๒๐๑๐ นวดแผนไทย.com - All rights reserved (วันที่สืบค้นข้อมูล ๖ มิถุนายน๒๕๕๓)
การทำขนมกง (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
www.raidaidd.com/forums/archiver/?tid-๒๒๓๓.html reserved (วันที่สืบค้นข้อมูล ๕ มิถุนายน ๒๕๕๓)
การทำขนมหัวล้าน (ออนไลน์) สืบค้นจาก :
www.keajon.com ๑๐๘ อาชีพแก้จน หนทางทำกิน สร้างรายได้สู้ภัยเศรษฐกิจ (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๓)

คณะผู้จัดทำ

คณะผู้ควบคุม

๑ นายธเนศ อดุลยกิจ	วัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี
๒ นางศศิเพ็ญ ละม้ายพันธุ์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ

คณะทำงานอำเภอยะหริ่ง

๑ นายพนม ศิลปะโรจน์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๒ นางสาวรอกีเยาะห์ สาแล๊ะ	อาสาสมัครวัฒนธรรมประจำอำเภอ